

ETT UTMANAT SVERIGE

Talangjakten och marginalskatten

Patrick Krassén
Johan Lidefelt

#3

Sverige står inför allvarliga utmaningar. Samtidigt som problemen hopar sig på en rad centrala politikområden, gör digitalisering, automatisering och globalisering att förutsättningarna för att vi även i framtiden ska kunna skapa tillväxt och värna vårt välbefinnande förändras.

För att främja ökad insikt om vilka möjligheter, men också risker, denna nya situation innebär har Svenskt Näringsliv startat en långsiktig satsning under namnet "Ett utmanat Sverige". I en serie rapporter kommer vi att identifiera angelägna samhällsutmaningar. Se mer på

<https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/ett-utmanat-sverige/>

Hittills har vi presenterat tre rapporter.

Den första presenterade en problembeskrivning för svensk ekonomi, nu och framåt.

https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/ett-utmanat-sverige/ett-utmanat-sverige-startrapport_661969.html

Den andra lanserade förslag för en ny politisk beslutsprocess för att minska företagens regelbörda.

Den tredje rapporten presenterades den 13/6 och handlar om en modern ekonomis behov av talanger och skattesystemets betydelse för att kunna locka kvalificerad arbetskraft.

Talangjakten och marginalskatten

Patrick Krassén och Johan Lidefelt

Förord

”Ett Utmanat Sverige” är Svenskt Näringslivs stora satsning på att presentera konkreta och långsiktiga reformförslag.

Det går på många sätt bra för Sverige: tillväxten är hög, arbetslösheten är relativt låg, sysselsättningen är hög och på det hela taget är Sverige ett av världens bästa länder att leva och verka i.

Men inte heller idag saknas samhällsproblem och utmaningar. Som en start för ”Ett Utmanat Sverige” släpptes en rapport som listar några av de största och viktigaste samtidsfrågorna för näringslivet och därmed för samhället i stort. Sverige tappar i konkurrenskraft, integrationen fungerar dåligt och för vissa grupper, främst för utrikesfödda, är utanförskapet och arbetslösheten mycket hög. Bostadsmarknaden fungerar dåligt, skolresultaten faller och den offentliga välfärden blir allt svårare att finansiera. Sverige som entreprenörskapsland är inte framgångsrikt på alla områden. Hela rapporten finns att läsa på www.svensktnaringsliv.se.

Till detta kommer faktumet att världen knappast står stilla. Tvärtom ökar globaliseringen och ny teknik förändrar och kommer att förändra samhället och arbetsmarknaden på ett radikalt sätt. De länder som inte hänger med och anpassar sig riskerar att se sina förutsättningar för välstånd kraftigt försämrade.

Detta innebär att vi inte kan slå oss till ro. Kanske är det viktigare nu än någonsin att ompröva och anpassa sig för framtiden. Dagens framgångar beror i mångt och mycket på tidigare stora reformer. De senaste åren har reformtakten liksom reformdebatten avtagit oroväckande snabbt. De förslag som framförs, och ibland genomförs, handlar oftast om små förändringar på marginalen snarare än om stora framåtsyftande reformförslag som på allvar kan möta de utmaningar Sverige har och står inför. Naturligtvis är det viktigt att politiken skyndsamt tar tag i de reformer Sverige behöver – men det är också viktigt att debatten om reformer inte stannar vid ”lågt hängande frukter” med nästa mandatperiod som längst tidshorisont. Vi behöver också fundera på vad som behövs om 10, 15 och 20 år.

Därför vill Svenskt Näringsliv bidra till den här debatten med de stora och viktiga politikförändringar som vi ser som nödvändiga för att näringslivet fortsatt ska kunna fungera bra och därmed att Sverige ska kunna upprätthålla sitt höga välstånd även i framtiden.

Det här är den tredje rapporten i ”Ett Utmanat Sverige” och behandlar den viktiga frågan om hur Sverige ska kunna rekrytera och behålla talanger. I en global ekonomi blir detta allt viktigare – samt förstås att få dem att utveckla sin potential. I den här rapporten behandlas den frågan och bland annat reder vi ut hur Sverige ligger till på det området.

En viktig faktor visar sig vara skatt på inkomst, vilket riktar ljuset på de unikt höga svenska marginalskatterna. Svenskt Näringsliv presenterar därför ett konkret förslag för hur vi anser att marginalskatterna i Sverige bör reformeras.

Juni 2017

Caroline af Ugglas

vice VD

Innehåll

Sammanfattning	7
Bilden av Sverige	9
Vad är talang?	12
Den globala marknaden för talanger	14
Initiativ för att locka - och behålla - internationella studenter	15
Sveriges potential att attrahera talanger	17
Vad tycker utländska studenter i Sverige?	21
Det svenska skattesystemet	22
Principer för beskattning.....	22
Världens högsta skatter på arbete.....	23
Var tredje betalar statlig inkomstskatt.....	24
Marginalskatter historiskt och internationellt	26
"Hälften kvar" - inte sedan 1938.....	27
Humankapital och marginalskatt	30
Den lägsta utbildningspremien.....	30
Beskattning av utbildning och kompetens i OECD-länderna.....	32
Skatterna och Sveriges internationella konkurrenskraft	35
Lönenivåer och marginalskatter internationellt	37
Skattenivåer och utländska nyckelmedarbetare	40
Vem betalar marginalskatt?	41
Skatter och beteendeförändringar - två exempel	43
Skiktgränserna vid normal uppräknig	43
Storleken på beteendeanpassningarna	45
Hur skulle avskaffad värnskatt inverka?	46
Reformera de svenska marginalskatterna	48
Slopa värnskatten helt	48
En halverad statlig inkomstskatt.....	49
Små fördelningseffekter	53
Källförteckning	55
Appendix 1	60

Sammanfattning

Skatter på arbete är en stor och viktig del i finansieringen av den offentliga sektorn. Sverige har dock gått längre än de allra flesta länder genom att ha mycket höga marginalskatter. Sverige har lägst skiktgräns för statlig inkomstskatt och högst skattesats på inkomster däröver av jämförbara länder. Mer än var tredje heltidsarbetande beräknas behöva betala statlig inkomstskatt nästa år. Honnørsordet ”hälften kvar” från skattereformen 1991, att alla ska få behålla minst hälften av en löneökning, tycks långt borta.

Ur ett ekonomiskt perspektiv skapar höga skatter på arbetsinkomster flera allvarliga problem. Dels minskar de drivkrafterna för arbete, dels verkar de hämmande på incitamenten för högre utbildning. I synnerhet gäller det för särskilt kvalificerade och eftertraktade utbildningar. Utbildningspremien, alltså avkastningen på högre utbildning, är lägst i Sverige av alla OECD-länder. Det lilla man tjänar extra på högre studier beskattas sedan med några av de högsta marginalskatterna. Genom detta minskar Sveriges attraktionskraft för talanger – både för odlande av talang och humankapital, användning av uppbyggt humankapital och för talanger att söka sig till Sverige. På så sätt kan hög marginalskatt beskrivas som en talangskatt.

Den statliga skatten står endast för tre procent av de samlade skatteintäkterna men är så skadlig för ekonomin att den sannolikt kan avskaffas för de allra flesta utan att det långsiktigt kostar statskassan någonting.

Denna rapport från Svenskt Näringsliv analyserar och ifrågasätter den nuvarande utformningen av den statliga inkomstskatten och visar med ett konkret förslag på en reform hur man skulle kunna komma till rätta med en del av dessa problem.

Rapporten redogör för hur Sveriges marginalskatter har utvecklats över tid. Det är bitvis en mörk bild som framträder. Beskattningen av arbetsinkomster har under långa perioder varit i det närmaste konfiskatorisk. Under 1970- och 80-talen tog staten upp till nittio procent av en extra inkomst för många som arbetade och drev företag. Då fick svenskarna se några av landets mest framgångsrika personer och företag lämna landet på grund av skatterna. De senaste åren har den högsta marginalskatten återigen börjat stiga, och är idag 70 procent. Dessutom måste för varje år allt fler av de heltidsarbetande betala statlig skatt. Detta är ett oroande tecken på att det synsätt som drev upp skatterna till konfiskatoriska nivåer återigen verkar påverka skattepolitiken. Istället för att skapa goda förutsättningar för talanger och entreprenörer går politiken ut på att beskatta dem så mycket det är möjligt.

I en internationell jämförelse är de svenska marginalskatterna extrema. Den högsta skattesatsen och inkomstgränsen innebär att Sverige faller ut sämst respektive tredje sämst bland relevanta konkurrentländer. Beräkningar och statistik presenteras också som visar att andelen personer som betalar statlig inkomstskatt i många stora och viktiga yrkesgrupper har ökat kraftigt de senaste åren. Vi menar att detta är en skadlig politik som behöver förändras.

Till detta ska läggas den låga utbildningspremien. Möjligheten till ökad inkomst är ett viktigt skäl både för att söka sig till högre utbildning och för högutbildade personer att söka sig till ett nytt land för arbete, enligt ekonomisk forskning. Skillnaden mellan Sverige och andra jämförbara länder i vad man tjänar på utbildning och vad man får behålla av den ökade inkomst som oftast följer med högre utbildning, är ett hot mot Sveriges konkurrenskraft. Många sektorer i Sverige saknar samtidigt kvalificerad arbetskraft och matchningsproblemen på svensk arbetsmarknad indikerar att brist på kompetens är ett hinder mot företags expansion. Drivkrafterna för att odla, sporra och attrahera talanger behöver öka.

I rapportens sista del analyseras först två sätt att minska de problem som marginalskatterna skapar. Dels kan skiktgränserna flyttas uppåt, dels kan skattesatserna sänkas. Att bara göra det ena är dock inte tillräckligt eftersom Sverige sticker ut så negativt på båda punkterna. Det reformförslag som presenteras innebär därför att Sverige tar stora steg mot en internationellt konkurrenskraftig inkomstbeskattning. Förslaget innebär en enda skattesats i den statliga inkomstkatten, på 10 procent. Det skulle placera Sverige på ett internationellt genomsnitt över marginalskattesatser. Dessa 10 procent föreslås tas ut på inkomster över 80 000 kr per månad. En sådan höjning av skiktgränsen innebär en halvering av avståndet till det internationella genomsnittet för skiktgränser.

Reformförslaget effekter på BNP, timlöner, utbildningspremie, arbetade timmar, offentliga finanser och Sveriges attraktionskraft på den globala marknaden för talanger presenteras och analyseras. Analyserna har skett med stöd av SCB:s analysverktyg och visar bland annat att skattebasen skulle öka med motsvarande 64 000 heltidsarbeten. Vidare skulle summa av de beskattningsbara inkomsterna, arbetsgivaravgifterna och momsintäkterna öka till den grad att de totala skatteintäkterna ökar med reformen. Graden av självfinansiering i vårt reformförslag överstiger därmed ett hundra procent.

Patrick Krassén
Forsknings- och innovationspolitisk expert

Johan Lidfelt
Nationalekonom och skattepolitisk expert

Bilden av Sverige

Sverige är utmanat. Många av de faktorer som har gjort Sverige framgångsrikt knakar nu i fogarna, och andra länder kommer allt snabbare ikapp på de områden där Sverige länge låg ohotat i världstoppen – utbildning, forskning, produktion, välstånd.

Även om det på många områden fortfarande går bra för Sverige, finns det påtagliga samhällsproblem. För att åtgärda dessa problem krävs i många fall omfattande reformer. På andra områden kan det handla om att Sverige måste fortsätta trimma relativt välfungerande system, för att vara fortsatt konkurrenskraftigt. Som alla andra länder påverkas Sverige av nya utvecklingar i globaliseringen, tekniken och världsekonomin.

I denna rapport granskas två områden där Sverige utmärker sig internationellt, men på olika sätt: skatternas nivåer och landets attraktionskraft. Å ena sidan hamnar Sverige ofta högt i internationella rankingar över livskvalitet, innovation och öppenhet. Å andra sidan har Sverige, visar vi, nivåer på inkomstbeskattning som medför stora problem, i synnerhet på ett område som är av högsta betydelse för vårt välstånd: förmågan att sporra och locka talanger.

Under det halvår som föregått denna rapport utgivning har bilden av Sverige utomlands varit ett omdebatterat ämne i media och inom politiken. En förlugen kommentar om Sverige från USA:s president Donald Trump vid ett anförande i februari ledde till många kommentarer i krönikor och ledartexter, men bilden av Sverige internationellt diskuterades också av både statsminister Stefan Löfven och förre utrikesminister Carl Bildt vid World Economic Forums möte i Davos i januari¹ och var en aspekt av kontroversen med den förre bostadsministern Mehmet Kaplan i april i fjol².

Vad bilden av Sverige är utomlands är en faktor av stor vikt för vår möjlighet att locka talanger till Sverige. Svenska institutet gör återkommande studier av uppfattningar och bilder av Sverige i andra länder. I rapporten *Bilder av Sverige 2014* sammanfattades synen på Sverige i sex länder (Brasilien, Indien, Kina, Ryssland, Turkiet och Tyskland). En av frågorna i den underliggande undersökningen var ”Uppfattas Sverige utifrån rapporteringen i redaktionell media som ett attraktivt land att arbeta/bo i?”. Slutsatsen av studien, liksom av tidigare liknande kvalitativa studier, var att ”bilden av Sverige genomgående är positivt värdeladdad runt om i världen”³. Det bör dock påpekas att av de tre faktorer som frågades om i undersökningen – hur öppet, demokratiskt respektive attraktivt att arbeta/bo i Sverige är – ansågs attraktiviteten att arbeta/bo i Sverige som den svagaste faktorn.⁴

¹ Holmqvist 2017

² Juhlin 2016

³ Svenska institutet 2014, s. 30

⁴ Ibid., s. 29

SOM-institutet vid Göteborgs universitet presenterade i mars 2016 en undersökning om hur utlandssvenskar ser på Sverige. Överlag är bilden av Sverige hos dessa god – bättre än deras nya hemländer genomgående, i alla aspekter utom vädret – men det finns en tydlig skillnad i vilka aspekter de uppskattar respektive ogillar med Sverige. De tre alternativ som ansågs mest positiva med Sverige bland de svarande var *naturen*, *matkulturen* respektive *arbetsmoralen*. Gemensamt för dessa är att de svårligen, om ens alls, går att förändra genom politiska beslut. De tre alternativ som hamnade i botten, alltså som uppskattas minst med Sverige, var *skattenivån*, *företagsklimatet* och *den allmänna prisnivån*. De två förstnämnda av dessa går i allra högsta grad att påverka på politisk väg, och i någon mån även den sistnämnda.⁵ Att skatter hör till de viktigaste frågorna för utlandssvenskar bekräftas också av föreningen Svenskar i Världens undersökning bland drygt 3 400 utlandssvenskar 2015 – 25 procent uppger det som den viktigaste frågan, vilket var den högsta andelen för någon fråga.⁶

Oxford Research genomförde 2009 på uppdrag av Svenskt Näringsliv, Tillväxtverket, Vinnova, Invest in Sweden Agency och Sydsvenska Industri- och Handelskammaren en studie av hur utländsk kvalificerad arbetskraft som bor i Sverige ser på Sverige som land att arbeta och bo i. Respondenterna fick frågan om vilka förhållanden de har fått ett mer positivt eller negativt intryck av efter ankomsten till Sverige. De fem förhållanden som de svarande uppgav överraskat mest positivt var, i fallande ordning: *miljö (grönt och rent)*, *befolkningens språkkunskaper*, *kollektivtrafik* och *infrastruktur*, *generell livskvalitet* samt *personlig säkerhet*. De faktorer som överraskade respondenterna negativt, vilket även var faktorer där belåtenheten bland den utländska kvalificerade arbetskraften var låg, var *levnadsomkostnader*, *öppna och sociala människor*, *skattenivån*, *kulturella barriärer* samt *kvalitet på vård och omsorg*.⁷

Även arbetsgivare tillfrågades om synen på behovet av utländsk högkvalificerad arbetskraft. Sverige uppfattas av dem som ett land med höga skatter, som har svårt att konkurrera på grund av det relativt låga löneläget. Expertskatten (se nedan) ansågs vara väldigt värdefull för arbetsgivarna, även om den ofta upplevs som komplex och oförutsägbar. De största problemen som arbetsgivarna uppgav uppstår vid rekrytering av utländsk kvalificerad personal är brist på internationella skolor, problem för medföljande partner att hitta sysselsättning, brist på bostäder och långa handläggningstider vid myndigheter.⁸

Oxford Research har också undersökt specifikt Stockholmsregionen utifrån hur internationell arbetskraft ser på Stockholm. 2014 intervjuades drygt 900 personer i en enkät samt i intervjuer om varför de valt Stockholm, hur de fått information och hur väl de trivdes. De tre länder flest respondenter kom från var USA, Storbritannien och Indien, och över 85 procent hade motsvarande kandidatexamen eller högre i utbildningsnivå. Det vanligaste skälet att man hade flyttat till Stockholm var jobbomgångar, med familjescäl som näst vanligast. Intressanta arbetsuppgifter uppgavs också vara det viktigaste som en arbetsgivare kunde erbjuda vid flytt till en ny stad. Dock var det endast en minoritet som skulle rekommendera vänner och bekanta att komma till Stockholm för att arbeta – lägre än andelarna för att studera

⁵ Jansson 2016

⁶ Svenskar i Världen 2015a, s. 7 och 2015b, s. 13

⁷ Oxford Research 2009

⁸ Ibid.

(52 procent) eller för semester (88 procent). Det mest problematiska när man anlät i Stockholm ansågs med stor marginal vara att hitta bostad.⁹ Även i Eurobarometers studie *Quality of Life in European Cities 2016* sticker Stockholm ut som en av nio städer, av totalt 79 undersökta, där över 80 procent av de svarande i undersökningen uppgav att det var svårt att hitta bra bostäder till rimliga priser.¹⁰

Sammantaget ser vi tydligt i dessa undersökningar att det finns en negativ uppfattning av Sveriges höga skattenivåer. Sådant som naturen, miljön och arbetsmoralen är i stor utsträckning bortom politikens kontroll – men skattenivåer avgörs i allra högsta grad inom politikens domäner. Därför är det värt att fråga sig vilka förbättringar av bilden av Sverige och Sveriges attraktionskraft som en förändrad skattepolitik skulle kunna åstadkomma.

I denna rapport granskar vi skatternas påverkan på talanger, både vad gäller att sporra och att attrahera dem. För diskussionen behöver dock begreppet talang utredas något.

⁹ Oxford Research 2014

¹⁰ EU-kommissionen 2016

Vad är talang?

Länge var bilden av talang att det huvudsakligen berodde på medfödda förmågor. I viss mån stämmer det förstås, men på sistone har modern forskning visat att förmågan i sig inte räcker för att utveckla talang – man måste träna också. Den populärkulturelle författaren Malcolm Gladwell formulerade 2008 i sin bok *Outliers* en regel för detta samband, ”10 000-timmarsregeln” – för att bli riktigt duktig på något krävs 10 000 timmar träning i ämnet. Regeln byggde på forskning utförd på 1980-talet av den svenske professorn Anders Ericsson, i dag verksam vid Florida State University.

”Om man definierar naturbegåvningen som något som en person uppvisar spontant och som inte kan relateras till tidigare träning, har jag inte kunnat hitta något sådant exempel de senaste 30 åren. Om man begränsar det till de människor det finns information om, har deras uppväxter och andra faktorer varit tillräckliga för att förklara deras expertis”, sa Ericsson i en intervju i mars 2017.¹¹ Han är när denna rapport skrivs aktuell med boken *Peak: vetenskapen om att bli bättre på nästan allt*, som redovisar hans och andras nya forskning om talang, träning och begåvning.

Ericsson framhåller att det inte enbart handlar om mängden träning, som ”10 000-timmarsregeln” kan ge sken av, utan om *rätt sorts träning*. Utbildningssystemet har en viktig roll i detta, menar Ericsson – med bättre och mer individanpassad utbildning kan fler klara av mer avancerade arbetsuppgifter.¹²

En annan nu uppmärksammas forskare inom området är Angela Duckworth, professor i psykologi vid University of Pennsylvania. Duckworth har skrivit boken *Grit – konsten att inte ge upp*, och menar liksom Ericsson att den viktigaste nyckeln till framgång inte är medfödda förmågor, utan uthållighet och passion (sammanfattat i det engelska ordet *grit*). Utmärkande för det är kapaciteten att sätta upp långsiktiga mål, och att uppnå dessa, att avsluta det som påbörjas, arbeta hårt och behålla fokus på uppgiften. ”Du behöver träna en liten del i det du vill bli bra på och analysera och lära av dina misstag. För att få grit behöver du också ständigt tänja dina gränser och sätta mål som är lite högre än du tror att du kan nå”, säger Duckworth i en intervju i april i år.¹³

Duckworth har beskrivit varför till exempel IQ eller resultat på prov är otillräckliga indikatorer på en persons förutsättningar för framgång. I stället beskriver Duckworth hur kompetens kan uttryckas som talang multiplicerat med insats (*talent x effort = skill*) och framgång som kompetens multiplicerat med ansträngning (*skill x effort = achievement*).¹⁴

¹¹ Lundsgård 2017

¹² Ericsson och Sundin 2017

¹³ Gerlofson 2017

¹⁴ Quast 2017

Varför är detta viktigt i denna rapports sammanhang? Som både Ericsson och Duckworth framhåller är inte de medfödda förutsättningarna den viktigaste faktorn för framgång – det är inställningen, viljan att arbeta, ihålligheten och tekniken för inläring som är avgörande. För att sporra till målmedvetet arbete och lärande krävs både möjligheter och incitament. Hur utbildningssystem och skattenivåer är utformade spelar i det en central roll. Medfödda förmågor kan så gott som omöjligt ändras genom politiska beslut. Skatter, utbildningssystem och ett lands attraktivitet för personer som vill göra det bästa av sina talanger kan dock påverkas av den förda politiken.

I denna rapport använder vi begreppet talang för att beskriva snarare en *inställning* än vissa specifika personliga drag eller förmågor. Vi förnekar förvisso inte att alla inte klarar att t.ex. ta sig igenom en krävande universitetsutbildning, eller uppfyller kraven för vissa högkvalificerade jobb. Det intressanta är hur systemen för att sporra inställningen att sträva efter framgång med de förutsättningar man har ser ut.

Den globala marknaden för talanger

Modern ekonomisk forskning har visat på kunskapers och humankapitals betydelse för ekonomisk utveckling. Om det tidigare i samhällsekonomin var teknik och storskalighet som bringade framsteg, är ekonomier i dag alltmer beroende av kompetenta människor. Humankapital bidrar till att öka produktiviteten i det fysiska kapitalet – en väl utbildad arbetskraft i ett land ger större möjligheter att adaptera och göra nytta av ny teknologi. Därtill har humankapital positiva nätverkseffekter – individer med högt humankapital ökar sin produktivitet genom att arbeta med andra individer med högt humankapital.¹⁵

Kompetensens ökade betydelse har också påtalats nyligen av OECD, i dess *Skills Outlook 2017*. Studien visar bland annat att en förutsättning för länder att delta i högteknologiska globala värdekedjor – vilket leder till ökad produktivitetsutveckling – är att det bland arbetskraften finns en hög nivå av både kognitiva och sociala kompetenser, och att anställdas kvalifikationer på ett korrekt sätt återspeglar deras faktiska kompetenser.¹⁶

Inom forskningen har det även framhållits att företag, för att bibehålla konkurrenskraft i en internationell ekonomi, behöver hantera humankapitalet bland sina medarbetare på ett strategiskt och effektivt sätt. Rekrytering sker allt oftare och i fler företag utifrån en global tillgång på talanger.¹⁷ Digitala verktyg och onlineplattformar har ökat möjligheterna att söka kvalificerade medarbetare från andra länder. När den kvalificerade arbetskraften blir mer rörlig, behöver företag naturligen göra större ansträngningar för att finna och locka den. Detsamma gäller för länder.

Personer med högre utbildning flyttar också i högre utsträckning mellan länder.¹⁸ Omkring fem miljoner studenter studerar idag i ett annat land än sitt hemland. Det är dubbelt så många som år 2000, tre gånger så många som 1990, och fyra gånger så många som 1980. Ingenting tyder på att trenden är på väg att minska. Allt fler länder tävlar också om de internationella talangerna. 2001 hade USA 28 procent av de internationella studenterna; 2016 var andelen nere på 22 procent, och Kina, som 2001 knappt ens var på kartan som studiedestination, hade kommit upp till 9 procent – större än länder som Frankrike och Kanada. Även t.ex. Ryssland och Australien har ökat sina andelar markant de senaste 15 åren. Slutsatsen är att marknaden växer, och konkurrensen ökar, särskilt genom fler nya länder som satsar medvetet på att bli mer attraktiva.¹⁹

¹⁵ Karlson m.fl. 2017, s. 11; för en ytterligare forskningsgenomgång, se Sanandaji och Wallen 2013, s. 14-15

¹⁶ OECD 2017c

¹⁷ Se vidare i Sanandaji och Wallen 2012, s. 23 och 2013, s. 14-15

¹⁸ Wildasin 2000

¹⁹ Lange 2009; ICEF Monitor 2017a

Annika Rembe Generaldirektör för Svenska institutet

Varför behöver Sverige vara framstående i att vara attraktivt för utländska talanger?

Sverige är ett litet land, med stort beroende av omvärlden. För att öka svensk attraktionskraft i knivskarp global konkurrens måste Sverige attrahera internationell kompetens. Stärkt talangattraktion betyder stärkt kompetensförsörjning för svenska företag i Sverige och utomlands, men också för det svenska samhället i stort. Genom sin kunskap om Sverige och ett eller flera andra länder, har talangerna dessutom särskilt goda förutsättningar att stärka handel och annat utbyte mellan Sverige och hemlandet. De bidrar till internationalisering av de svenska högre lärosätena och säkrar Sveriges position som framstående kunskaps- och forskningsnation.

Uppskattas utländsk utbildningserfarenhet i arbetslivet i Sverige, enligt er upplevelse?

Tyvär får Svenska institutet ofta höra att utländsk utbildningserfarenhet, bland internationella studenter, inte uppmärksammas som någon fördel, särskilt från länder som vi i Sverige har liten kunskap om. Inställningen är en annan om utbildningen genomförts i t ex USA.

Vilka är de största fördelarna respektive nackdelarna utländska studenter och talanger ser med Sverige som studie- och jobbländ?

Bland de fördelar som tas upp är klimatet i klassrummet, men även utanför, i form av ett öppet kreativt samhälle med god livskvalitet. En annan upplevd fördel är möjligheten att den stora mängden utbildningsprogram på engelska samt möjligheten att stanna i Sverige och arbeta i 6 månader efter avslutade studier.

Bristen på bostäder lyfts fram som en nackdel, liksom svårigheten att få jobb eller praktik om man inte kan svenska. Även behovet av fler stipendieprogram som riktar sig till studenter från icke-utvecklingsländer lyfts fram.

Vad kan Sverige göra för att bli bättre på att attrahera internationella talanger?

Vi måste i högre grad lyfta fram de spännande miljöer som finns i Sverige inom utbildning, forskning och innovation samt de fördelar som finns med att bo och verka i Sverige. Vi ser också behovet av utökade möjligheter för ambassaderna att utfärda visum för studier och arbetstillstånd, för att minska handläggningstider och krångel. Även bristen på bostäder behöver åtgärdas.

Foto: Heléne Grynfarb

Initiativ för att locka - och behålla - internationella studenter

Frankrike, som är det sjätte populäraste landet för utlandsstudier, hade en knapp fyraprocentig ökning av antalet utländska studenter mellan 2015 och 2016. Trenden är dock nedåtgående sett över längre period – jämfört med länder som till exempel Tyskland, Kanada, Australien och Ryssland, som har haft ökningsnivåer på 6-10 procent de senaste åren. Frankrikes regering, som har satt ett mål om 470 000 utländska studenter 2025 (en ökning med 20 procent jämfört med 2015), tog i detta syfte 2015 fram en plan för att öka och förenkla möjligheterna till visum, förbättra möjligheterna för master- och doktorandstudenter att stanna kvar i landet efter examen och utökad rådgivningsservice.²⁰

²⁰ ICEF Monitor 2017b och 2016

I *Nya Zeeland* publicerades i januari i år en regeringsrapport om utländska studenters vistelse efter examen, etablering på arbetsmarknaden och inkomst, som en del i landets strategiska satsning på internationalisering av utbildningssektorn och att behålla talanger. Rapporten visade att 40 procent av de utländska studenterna är kvar i landet fem år efter examen; av dessa arbetar tre fjärdedelar och en fjärdedel studerar vidare.²¹

Under 2016 studerade nästan 240 000 utländska studenter i *Japan*, vilket är en ökning med 15 procent från året innan och nästan 30 procent sedan 2013. Det ökade intresset hänförs till intensifierade samarbeten mellan det japanska näringslivet och utländska universitet, och den ”Revitalization Strategy” som Japan lanserade i juni 2016. Ett mål i den satsningen var att 2020 ha 300 000 utländska studenter i landet och höja utländska examinerades jobbetablering till 50 procent (från ca 30 procent idag). 2015 fick drygt 15 000 utländska studenter jobb i Japan, vilket var en ökning med 21 procent från året innan, och en fördubbling jämfört med 2005. (Trots detta utgör utländska anställda enbart 1,5 procent av den totala arbetskraften i Japan, men förenklingar av visumregler är planerade för att möjliggöra för fler att stanna kvar och arbeta efter examen.)²²

Det land som växer snabbast vad gäller utländska studenter, åtminstone i absoluta tal, är sannolikt Kina. Även den kinesiska regeringen har ett kvantitativt mål avseende antalet inresande studenter – en halv miljon 2020. 2016 var antalet utländska studenter i Kina nästan 443 000, vilket var en ökning med drygt 11 procent från året innan, och med 35 procent sedan 2012.²³ Ökningen är hänförlig till den kinesiska regeringens femårsplan för landets internationella utbildningssektor, och till utbildningssamarbetsprojektet ”One Belt, One Road” som Kina lanserade 2013, i vilket ingår statliga stipendier för 10 000 ytterligare utländska studenter över en femårsperiod.²⁴ Reglerna för visum och arbetstillstånd har också gjorts mer generösa för utländska studenter och högkvalificerade medarbetare.²⁵

Utöver detta kan nämnas att också *Kanada* och *Irland* nyligt utökat möjligheten för utländska studenter att kvarbli i respektive land efter examen, i syfte att stärka kompetensförsörjningen.²⁶

Alla dessa exempel visar hur den internationella konkurrensen om talanger – i detta fall i form av universitetsstudenter – blir allt skarpare.

²¹ Park 2017

²² Kakuchi 2017; ICEF Monitor 2017c

²³ Marsh 2017a

²⁴ Smith 2016a och 2016b

²⁵ Sharma 2017

²⁶ The PIE Review 2017, s. 54

Sveriges potential att attrahera talanger

En omfattande mängd ekonomisk forskning visar ett samband mellan studentmigration och migration av högkvalificerad arbetskraft.²⁷ Det är därför en logisk utveckling att allt fler länder inser att de behöver ha en genomtänkt strategi och politik för att bli framgångsrika.

En nylig rapport från British Council visade att de länder som haft mest framgång i att attrahera internationella talanger har genomtänkta och väl utvecklade samarbeten mellan regering och näringsliv. Särskilt viktigt är goda möjligheter för utländska studenter och forskare att bli kvar i landet och arbeta efter avslutade studier eller forskning.²⁸

På många sätt är Sverige framgångsrikt i att locka talanger. En rapport från schweiziska Institute for Management Development i höstas placerade Sverige på fjärde plats (efter Schweiz, Danmark och Belgien) i världen i sammanvägd attraktivitet, kvalifikationsnivå hos arbetskraften och investeringar i utbildning, baserat på ett trettiotal faktorer. Särskilt utgifter för utbildning som andel av BNP, chefers kompetensnivå och språkkunskaper är styrkor för Sverige. Den faktor där Sverige rankas lägst, plats 47, är den höga nivån på personlig inkomstskatt.²⁹

Boston Consulting Group släppte 2014 rapporten *Decoding Global Talent*, grundad på intervjuer med drygt 200 000 arbetssökande runtom i världen, som har valt att flytta för jobbets skull. Sverige placerade sig på plats 10 i den globala rankingen över attraktivitet. Underlaget var ca 3 400 svarande i Sverige.³⁰

Svenskt Näringsliv gav 2012-2013 ut två rapporter om Sveriges attraktivitet som destinationslands för högkvalificerad arbetskraft, som är relevanta för vår diskussion.

I den första rapporten, *Kampen om talangerna*, konstaterade författarna Nima Sanandaji och Fabian Wallen att konkurrensen globalt om talanger och högkvalificerade personer har ökat, och att det inte räcker för ett land att ha liberala regelverk för arbetskraftsinvandring för att locka de främsta talangerna (även om det förstås är en förutsättning). Införandet 2001 av en rabatt på inkomstskatten för vissa utländska anställda, allmänt kallad expertskatten, och expansionen av densamma 2011, tas upp som en viktig faktor, även om den inte har lett till något betydande inflöde i absoluta tal av utländska experter. Författarna noterar också att liknande skatteincitament finns i ett flertal närliggande länder, och att skattenivåerna och utbildningspremien är avgörande faktorer för ett lands attraktivitet för talanger.³¹

²⁷ För en genomgång av forskningen, se Lange 2009

²⁸ Marsh 2017b

²⁹ Institute for Management Development 2016, s. 4, 75

³⁰ Strack m.fl., 2014

³¹ Sanandaji och Wallen 2012

Kampen om talangerna följdes upp med en fördjupande studie, bland studenter vid en framstående ekonomiutbildning i Warszawa, som redovisades i rapporten *Sverige – ett lockande land för talanger?* året efter. Två tredjedelar av studenterna uppgav att de skulle kunna tänka sig att arbeta utomlands efter examen, och fyra av tio angav Sverige som tänkbar destination. Dock var det en betydligt lägre andel, endast tre procent, som angav Sverige som förstahandsval, medan hälften av studenterna helst skulle åka till Tyskland eller Storbritannien. När det gällde uppfattningar om livskvalitet och internationellt rykte föll Sverige jämförelsevis väl ut, men när det gällde skattenivåerna som negativ faktor utmärkte sig Sverige påtagligt i enkätsvaren. Studien antydde således att Sverige har många fördelar som attraktivt land för talanger, men att skattenivån drar ned helhetsintrycket.³²

Christina Waller Sterner Chief commercial officer, Diaverum

- Vi är verksamma i tjugo länder och ser stor skillnad i hur vi attraherar utländsk personal till Sverige, jämfört med andra länder. Det skiljer sig framför allt i hur mycket skatt man som högutbildad betalar här hemma och utomlands. Att attrahera kvalificerade, välutbildade människor i både vår verksamheten och affärsdelen är svårt när skatterna är höga.

Är det svårare att motivera någon i den svenska organisationen att ta ett större ansvar än i er verksamhet i andra länder?

- Ja, det är tydligt att många frågar sig vad ett större ansvar, och förmodligen mer arbete egentligen ger, när det inte syns i plånboken. Många väljer istället att jobba mindre, men det är inte det vi är ute efter. Vi vill ha duktiga, ambitiösa människor som strävar efter att bli

verksamhetschefer och göra ett bra jobb. Det är en förutsättning för att vi ska kunna utveckla hela vår verksamhet.

Foto: Diaverum

Att höga skatter är negativt för bilden av Sverige bekräftades också i rapporten *Företagsklimatet – nu än viktigare 2016*. Bland Sveriges främsta styrkor när det gäller att attrahera kvalificerad utländsk arbetskraft uppgav de företag som deltog i undersökningen att *livskvaliteten* och *arbetsklimatet* var de främsta, medan *skatterna* och *låg lönenivå* var de främsta svagheterna. Skatterna stack därtill ut, med mer än dubbelt så hög andel (57 procent) som lönenivån (25 procent) eller det geografiska läget (23 procent). Andelen som anger skatterna främst som negativ faktor har också ökat jämfört med liknande mätningar genomförda 2013 och 2008. Samma gällde frågan om individbeskattningens betydelse för att rekrytera och behålla kvalificerad utländsk arbetskraft: 68 procent av företagen upplevde individbeskattningen som oattraktiv eller mycket oattraktiv i det hänseendet. Möjligheten för företag att rekrytera kvalificerad arbetskraft från andra länder angavs som viktigare, men svårare, jämfört med 2013.³³

³² Sanandaji och Wallen 2013

³³ Jakobsson 2016

En studie från Världsbanken 2014 av det svenska företagsklimatet bekräftade att det största tillväxthindret i större svenska företag är brist på arbetskraft med rätt utbildning. Rapporter från Manpower, Tillväxtverket och *Global Skills Index* från samma tid visade likaså på problem för svenska företag att rekrytera, i synnerhet medarbetare med rätt kompetens.³⁴

Svenskt Näringsliv genomför vartannat år en omfattande undersökning om kompetensförsörjning, *Rekryteringsenkäten*. Resultaten av den senaste enkäten publicerades i en rapport som utkom i mars 2016. Sedan 2010 har andelen företag som vill rekrytera, liksom andelen som upplever svårigheter med det, ökat kontinuerligt. Nära sex av tio företag som vill rekrytera upplever det som svårt eller mycket svårt, och ju högre utbildningsnivå på kandidaterna man söker, desto svårare har det varit. De främsta skälen till svårigheterna är brist på personer med rätt yrkeserfarenhet och rätt utbildning, vilket har varit återkommande i undersökningen i ett antal år.³⁵ I startrapporten till projektet *Ett utmanat Sverige* i höstas framhölls av Svenskt Näringsliv hur illa fungerande matchning på arbetsmarknaden både urholkar utbildningspremien och medför bristande kompetensförsörjning i företagen. Detta leder i sin tur till svagare ekonomisk tillväxt, färre jobb och ökad risk att företag lämnar Sverige.³⁶

Som exempel på en sektor med brist kan nämnas att det väntas saknas 60 000 it-specialister i Sverige 2020. För kunskapsintensiva tjänsteföretag, som är den sektor som växer mest i Stockholm för närvarande, uppges den största utmaningen vara attrahera och behålla ledande it-kompetens. Såväl från näringslivets som Arbetsförmedlingens håll bekräftas att det krävs både arbetskraftsinvandring av specialister och förbättringar i det inhemska utbildningssystemet för att åtgärda bristen.³⁷

Att kompetensbrist hämmar tillväxt och ekonomisk utveckling i svensk ekonomi bekräftades likaså av Almegas konjunkturrapport, publicerad i maj i år. Trots hög efterfrågan i tjänstesektorn har företag svårt att expandera.³⁸ ”Vad vi märker bland annat i våra enkätundersökningar med medlemsföretag är att de har svårt att matcha den ökade efterfrågan på grund av svårigheten att rekrytera personal med rätt kompetens. Även om många tjänsteföretag i viss mån kompenserar med att öka antalet arbetade timmar, kommer kompetensbristen på sikt göra att tillväxten mattas av”, kommenterade Almega chefsekonom Lena Hagman.³⁹

³⁴ Karlson m.fl. 2017, s. 12-13

³⁵ Karlsson 2016

³⁶ Bornefalk m.fl. 2016, s. 29-32

³⁷ Bergling 2016, s. 10-11

³⁸ Almega 2017a, s. 13-18

³⁹ Almega 2017b

Maximilian Richter Student vid Harvard University och ordförande för Swedish International Students & Alumni

Hur ser svenska utlandsstudenter på att komma tillbaka till Sverige och arbeta efter examen?

- Positivt. Många utlandsstuderande vill återvända till Sverige, omedelbart eller några år efter examen. Andra har sökt sig till en utlandserfarenhet, men lockas hem av familj, vänner, samt den svenska kulturen och tryggheten.

Vilka är de största fördelarna respektive nackdelarna svenska studenter utomlands ser med Sverige som studie- och jobbländ?

- Om man studerar i Sverige har man en del praktiska fördelar och har någorlunda klart för sig vad man har att vänta - man går således en väl nött väg, men får en renodlat nationell bas i en globaliserad tid. För den som vill pröva sina vingar saknar Sverige elituniversitet av internationell rang och ofta saknas önskad studieinriktning vid svenska lärosäten.

- Jobbländet Sverige har bra löner och goda arbetsförhållanden samt goda omständigheter om man väljer att bilda familj. Samtidigt är bostadsmarknaden svår och anknytningarna som leder till jobb relativt få.

Uppskattas utländsk utbildningserfarenhet i arbetslivet i Sverige, enligt er upplevelse?

- Arbetsgivare ställer ofta frågan om vad studenten är eller kan. Utlandsstudenter upplever det som en nackdel att inte ha ett svar som kan bottna i en svensk jargong och yrkesinriktad syn på utbildning, eftersom man ofta inte studerar mot någon särskild yrkestitel. I den mån utbildningen är främmande för en arbetsgivare verkar det vara en konkurrensnackdel jämfört med en svenskt utbildad kandidat. Detta ter sig spegla en allmän svensk tendens att premiera det igenkännbara och beprövade. Svaret blir alltså nja.

Vad kan Sverige göra för att bli bättre på att attrahera internationella talanger?

- Fokus bör skifta från detaljer om utbildning till talang, och till ett öppnare sinne. Personer som tar sig till nya länder och anpassar sig till nya omgivningar har förmågan att växa in i nya roller och tänka i nya banor. Om arbetsgivare ser dessa styrkor hos internationella talanger kommer de både få större möjligheter och kunna använda sina kunskaper och kompetenser mer. Till exempel bör man i större grad tillämpa öppen rekrytering, vilket skulle gynna internationella talanger som saknar de nätverk och anknytningar som ofta leder till jobb i Sverige. Man bör även luckra upp normer och regler anpassade för inhemska studenter, exempelvis krav som gör att man måste studera i Sverige för att kunna praktisera vid en myndighet.

Foto: Privat

Vad tycker utländska studenter i Sverige?

Svenskt Näringsliv har under våren genomfört en enkätundersökning bland utländska studenter vid ett urval av framstående svenska lärosäten. Totalt 1346 studenter vid Lunds universitet, Karolinska Institutet, Uppsala universitet, Handelshögskolan i Stockholm och Kungliga Tekniska Högskolan har svarat på frågor i en onlineenkät om vilka faktorer de ser som viktiga vid val av land för arbete efter studierna. Svarsfrekvensen i enkäten var 30 procent och undersökningen omfattade både utbytesstudenter och avgiftsbetalande studenter.

Två tredjedelar av de svarande är mellan 20 och 25 år, och ytterligare en dryg femtedel är mellan 26 och 30 år. Könsfördelningen är så gott som helt jämn och en majoritet läser masterutbildning. De tre länder flest studenter kom från var Kina, Indien och USA. Störst andel vill efter examen arbeta inom privat sektor, följt av akademien.

Drygt sex av tio svarar ja på frågan om de överväger att arbeta utomlands efter examen. Det vanligaste landet (drygt 38 procent) de svarande vill arbeta i är Sverige.

De främsta faktorer som studenterna uppger som viktiga för valet av land att arbeta i efter examen är livskvalitet, landets rykte och lönenivåer. Strax över hälften av studenterna anger att inkomstskatternas nivåer är en viktig eller mycket viktig faktor för valet av land att arbeta i.

Vi drar några övergripande slutsatser av undersökningen. En är att den bekräftar bilden från tidigare undersökningar, att många utländska studenter väljer Sverige för landets uppfattade livskvalitet. En annan är att skattenivåer spelar roll för vilket land man vill söka sig till för arbete, men att det är logiskt att studenter som ännu inte gett sig ut på arbetsmarknaden (och därmed känt av effekterna av höga inkomstskatter) inte ser det som den viktigaste faktorn. Det kan också antas med rimligt fog att många av studenterna i undersökningen inte har fullödlig kunskap om det svenska skattesystemet och inkomstskattenivåerna.

Vi går nu över från att diskutera talanger och Sveriges potential till att granska det svenska skattesystemet, och i synnerhet marginalskatterna och deras konsekvenser.

Det svenska skattesystemet

För att analysera skattepolitiska ståndpunkter och förslag är det relevantt att först diskutera de motiveringar och principer som förekommer i debatten om marginalskatter. Dels i syfte att strukturera diskussionen, dels för att klargöra grundläggande motiv och principer som olika åsikter vilar på.

Principer för beskattning

Det viktigaste principiella argumentet mot höga inkomstskatter är att beskattningen av en enskild individs inkomst aldrig får bli orimligt hög. Principen kan sägas vara en individbaserad rättvisepprincip, då den innebär att varje person, oavsett inkomst, har rätt att behålla en rimlig andel av sin ersättning från eget arbete. Detta gäller oavsett hur inkomstspridningen i stort påverkas. En principiell gräns på individnivå för hur mycket staten bör ta in i skatt är att skattebetalaren får behålla minst hälften av det man tjänar in. Det har länge varit en relativt vanlig politisk uppfattning i Sverige och var vägledande vid skattereformen 1991. Att den i praktiken har saknat betydelse för den faktiska skattepolitikens utformning verkar däremot vara mindre känt. I verkligheten har inte principen om hälften kvar gällt hela befolkningen i Sverige sedan 1938. Detta gäller även om vi inte räknar in arbetsgivaravgiften.

Den kanske vanligaste motiveringen för den statliga inkomstskatten bygger på en fördelningsprincip. Höga marginalskatter motiveras då med att de bidrar till en jämnare inkomstfördelning. Motiveringen bygger på uppfattningen att det finns ett egenvärde i att inkomsterna efter skatt inte får en allt för stor spridning. Principen vilar på ett kollektivistiskt synsätt vad gäller relationen mellan kollektiv och individ, där det statistiska utfallet i inkomstspridning för befolkningen som helhet tillåts påverka beskattningen av enskilda individers inkomster.

En annan motivering utifrån samma fördelningsprincip är att höga marginalskatter ökar skatteintäkterna, vilka i nästa steg kan fördelas i form av resurser (transferringar, bidrag eller offentliga tjänster), på ett sätt som avviker från den fördelning som annars hade varit. Här antas eller påstås explicit att staten är bättre på att fördela dessa resurser än individerna själva. I denna rapport redovisas analyser och beräkningar som visar att detta inte stämmer och att höga marginalskatter faktiskt inte ökar skatteintäkterna.

Det är lätt att se framför sig att omfördelningen bara sker mellan individer, till exempel mellan individer med olika inkomster. Men i praktiken motiveras och omfördelas stora resurser även över individers livstid, och inte bara mellan individer. Omfördelningsprincipen innebär därmed att staten har rätt och är bättre än medborgarna själva på att avgöra hur stora delar av deras egna resurser ska fördelas, både sett över tid, och mellan individer i Sverige. Detta gäller visserligen all beskattning, men frågan ställs principiellt sett på sin spets vid skattesatser på uppemot 70 procent.

Fördelningsprincipen sätter inte någon gräns för hur höga skatterna kan bli på en given inkomst. I förlängningen finns det därmed inte några principiella hinder för konfiskation av inkomster, om inte principerna balanseras med andra, motstående

principer. Resonemanget om konfiskation kan möjligtvis framstå som teoretiskt, men Sverige har under perioder de facto haft marginalskatter på både 80 och 90 procent. I vissa fall har staten till och med krävt mer än hundra procent i skatt på en inkomst. I följande avsnitt redogörs för de svenska marginalskatternas dystra nutidshistoria.

Ett uttryck som förekommer i skattedebatten är ”skatt efter bärkraft”. Bärkraft är visserligen ett vagt begrepp, men uttrycket beskriver idén att olika inkomster klarar av att ”bära” olika stora skattebördor och att högre inkomster därför beläggs med högre skatt. Skatt efter bärkraft brukar i praktiken användas som ett argument för höga skatter på höga inkomster. Men det kan principiellt sett lika väl användas som argument för låg skatt på låga inkomster. Med andra ord är ett progressivt skattesystem, med avseende på skattesatser, en logisk slutsats utifrån principen ”skatt efter bärkraft”.

Utifrån de principer och synsätt som har diskuterats ovan kan vi konstatera att höga marginalskatter inte uppfyller principen om rimlighet. Vi kan också konstatera att ett proportionerligt uttag av skatt på en nivå motsvarande den genomsnittliga kommunal-skatten är förenligt med båda principerna. Detta eftersom den individbaserade rättvisepincipen är uppfylld då ingen inkomst beläggs med extrema marginalskatter och principen om omfördelning uppfylls eftersom skatten är proportionerlig och därmed växer med inkomsten. Att skatten inte är progressiv innebär att sambandet mellan skatt och inkomst är linjärt, det vill säga att *sambandet* inte ökar med inkomsten (dock ökar skattebeloppet). Förekomsten av grundavdrag och jobbskatteavdrag kommer i praktiken att orsaka en viss progressivitet i den effektiva skattesatsen även i ett proportionellt skattesystem, eftersom dessa avdrag reducerar skatten mer vid låga inkomster än vid höga, relativt inkomsternas storlek.

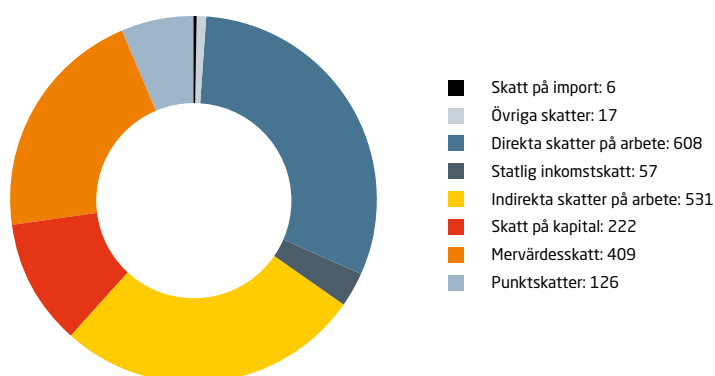
Diskussioner utifrån principer är viktiga, men kan också bli polariserande. Det beror på att enskilda principer i regel inte syftar till att underlätta avvägningar i målkonflikter. Enskilda principer ger sällan heller vägledning om hur en eventuell avvägning mot andra principer ska ske. Skattediskussioner som syftar till att vara policyrelevanta behöver dock föras utifrån flera dimensioner, och utifrån flera olika principer. Ambitionen i denna rapport är att presentera policyrelevanta skatteförslag som bygger på både principiella, ekonomiska och praktiska argument.

Det finns många viktiga utgångspunkter och principer inom skattepolitiken som inte berörs i denna rapport. Dessa handlar till exempel om neutralitet, optimal beskattning, enkelhet, likformighet, symmetri, förutsebarhet och legalitet. Skälet till att de inte berörs närmare i denna rapport är att det sällan är dessa principer som förs fram i diskussioner om statlig inkomstskatt. Vi har tagit oss friheten att välja ut de principer som vi uppfattar vara de vanligaste och mest relevanta i den politiska debatten om marginalskatter.

Världens högsta skatter på arbete

Varje år tas motsvarande 44 % av Sveriges BNP in i skatter. De totala skatteintäkterna uppgick 2016 till 1920 miljarder kronor. Av dessa kom ca 60 procent från direkta och indirekta skatter på arbete, huvudsakligen via arbetsgivaravgiften och den kommunala inkomstskatten. Den statliga inkomstskatten inbringade 57 miljarder kronor i skatteintäkter 2016, vilket motsvarar tre procent av de totala skatteintäkterna.

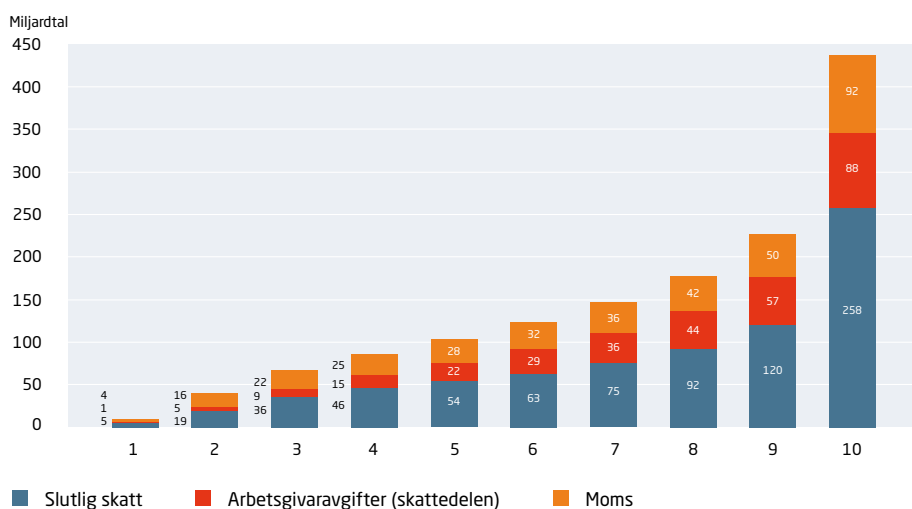
Figur 1. Totala skatteintäkter 2016 (Mdkr)

Källa: Ekonomifakta

Figur 2 visar hur finansieringen av den offentliga sektorn fördelas beroende på disponibel inkomst 2018. Staplarna summerar skattebetalningarna från skatt på arbete, kapital och konsumtion, vilka tillsammans utgör merparten av alla skatteintäkter, ca 70 procent. I slutlig skatt ingår inkomstskatterna på arbete och kapital, inklusive kommunalskatt, statlig inkomstskatt, kapitalinkomstskatt, fastighetsskatt och de avdrag som kan göras från inkomstskatterna (t.ex. för låneräntor samt jobbskatteavdraget). Arbetsgivaravgifterna är bara inkluderade till den del de inte ger rätt till förmåner. Figuren visar att tiondelen med de högsta inkomsterna finansierar mer än en tredjedel av den offentliga sektorn. De två högsta decilerna står för nästan hälften av alla skattebetalningar.

Figur 2. Skattebetalningar per inkomstdecil 2018

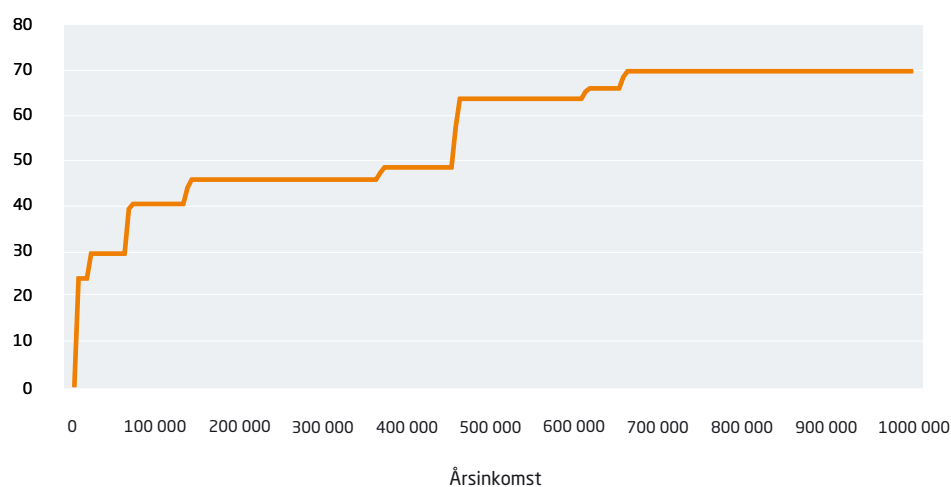
Källa: SCB/FASIT

Var tredje betalar statlig inkomstskatt

För att beskriva marginalskatternas omfattning behöver man dels veta hur höga marginalskattesatserna är, dels veta vid vilka inkomstnivåer skattesatserna börjar gälla. I Sverige betalar man på sina första inkomster kommunal inkomstskatt till den kommun där man är folkbokförd. Den genomsnittliga kommunalskattesatsen är idag

drygt 32 procent. Den statliga inkomstskatten tas ut på beskattningsbara inkomster som överstiger vissa nivåer, kallade skiktgränser.⁴⁰ För att bli skattskyldig för statlig inkomstskatt ska den beskattningsbara inkomsten 2017 uppgå till 438 900 kronor per år, motsvarande en månadslön efter grundavdrag på ca 36 500 kronor. Inkomster över denna skiktgräns beskattas med statlig inkomstskatt om 20 procent. På inkomster över 638 500 kronor per år, motsvarande en månadslön efter grundavdrag på ca 53 200 kronor, tas statlig inkomstskatt ut med 25 procentenheter. De sista fem procentenheterna är den så kallade värnskatten som när den infördes 1995 var en tillfällig skatt. På grund av att jobbskatteavdraget trappas av från och med ca 50 000 kr i månaden ökar marginals-katten med tre procent från och med denna inkomstnivå. Figur 3 visar sambandet mellan marginals-katt och tjänsteinkomst för Sverige 2017.

Figur 3. Marginals-katt 2017 % (inkl. arbetsgivaravgift)

Källa: Ekonomifakta

Skiktgränserna bestämmer var progressiviteten i skattesystemet ska inträda och innebär att vi egentligen har flera olika marginals-katter, en för varje inkomstnivå som har en egen skattesats. Vad man vanligtvis avser med marginals-katt är dock den skatt som utgår på de inkomster som ligger över den högsta skiktgränsen.

Marginals-katten (inklusive arbetsgivaravgift) på inkomster över den övre skiktgränsen uppgår idag till 70 procent. Utöver inkomstskatterna som dras av från bruttolönen betalar arbetsgivaren in 31 procent utöver bruttolönen i arbetsgivaravgift. Eftersom arbetsgivaravgiften också är en skatt på arbete ska även den beaktas i beräkningen av marginals-katten. Det faktum att arbetsgivaravgiften i juridisk mening kallas för avgift, samt att den till viss del ger rätt till förmåner, förändrar inte det faktum att den i ekonomisk mening är att betrakta som en skatt. Vid inkomster över förmånstaken utgår dessutom inga extra förmåner, vilket medför att i de inkomstskikt som diskuteras här handlar det alldeles otvetydigt om en skatt. Den högsta marginals-katten beräknas som kvoten mellan förändringar av totala skattekostnader och totala arbetskostnader (inklusive skattekostnader), vid inkomster över den övre skiktgränsen.

⁴⁰ Den beskattningsbara inkomsten är den taxerade inkomsten minskad med grundavdraget.

Faktaruta 1. Högsta marginals katt

$$\text{Marginals katt} = \frac{KS+SS+VS+JSA+ARB}{LÖN+ARB}$$

$$\text{Högsta marginals katt Sverige} = \frac{32+20+5+3+31,42}{100+31,42} = 69,56$$

KS=kommunalskatt, SS=statlig skatt (20 %), VS=värns katt, JSA=Avtrappat jobbskattavdrag, ARB=arbetsgivaravgift, LÖN=bruttolön till arbetstagaren. Siffrorna avser skattesatser i procent. Exemplet utgår från LÖN=100 kronor. 32 procent är den genomsnittliga kommunalskatten 2017.

Marginals katter historiskt och internationellt

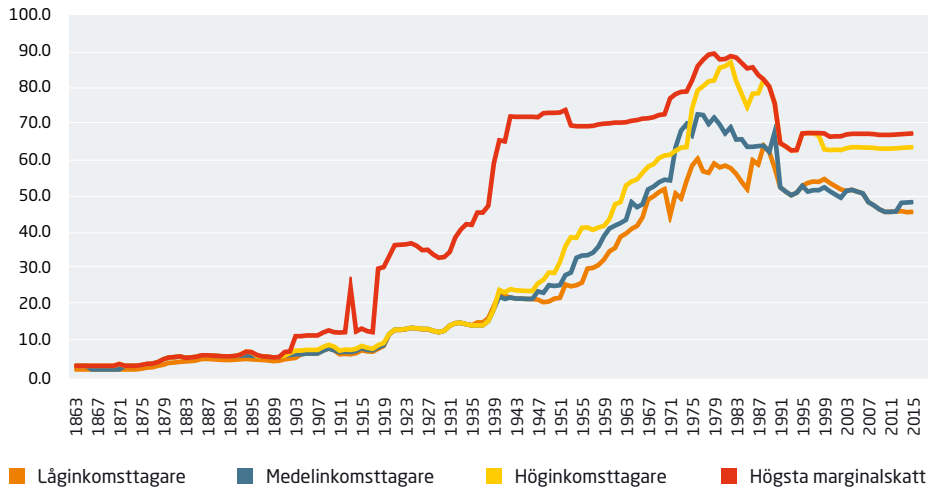
Det var en marginals katt på 102 procent som 1976 fick Astrid Lindgren att protestera mot de höga skatterna i artikeln ”Pomperipossa i Monismanien”. Lindgren ansåg att det måste finnas gränser för beskattningen av en persons inkomst och att den gränsen hade passerats när hon avkrävdes mer i skatt än storleken på inkomsten. Även regissören Ingmar Bergman drabbades av en beskattning på mer än hundra procent under sjuttioalet, och hämtades in av polisen i ett skatteärende mitt under en pågående repetition på Dramaten i Stockholm. Dessa händelser fick senare Bergman att flytta från Sverige. Att två av Sveriges mest kända och hyllade kulturpersonligheter drabbades så orimligt hårt skapade starka negativa reaktioner hos befolkningen. Under sjuttio- och åttiotalen jagades även flera av Sveriges allra mest framgångsrika entreprenörer från landet på grund av skatterna. Några exempel på företag vars grundare och ägare lämnade Sverige är IKEA, H & M och Tetra Pak.⁴¹ Det är slående hur många av de personer som kanske allra mest bidrog till en positiv bild av Sverige i omvärlden också flyttade från landet på grund av skatterna. Sverige bilden fick sig en ordentlig törn och det sådana skador i Sverige bilden tog troligtvis lång tid att läka.

Man behövde dock inte vara en framgångsrik barnboksförfattare, regissör eller entreprenör för att drabbas av extremt höga marginals katter i Sverige under sjuttio- och åttiotalen. Tvärtom var även beskattningen av normalstora arbetsinkomster anmärkningsvärt hög i Sverige sedan slutet på sextioalet. Sverige lade från och med då en anmärkningsvärd hård beskattning på arbetsinkomster för väldigt stora grupper av löntagare och entreprenörer. Att Sverige beskattade höga inkomster extremt högt är känt, men att även medelinkomsttagare och låginkomsttagare under skatterna dignade ner är troligtvis mindre känt.

⁴¹ Henrekson 2015. Henrekson kommer fram till att skattebelastningen för ett icke noterat företag kunde uppgå till 95 procent av avkastningen (1973). När inflationen beaktas kunde skatten på den reala avkastningen uppgå till 160 procent.

Under de senaste tjugofem åren har Sverige gått från högsta skattesatser på vad som knappast kan betecknas som annat än konfiskatoriska nivåer på mellan 80 och 90 procent till dagens högsta marginalskatt på 70 procent. Nivån 70 procent är dock internationellt sett fortfarande en extrem nivå. Figur 4 illustrerar den historiska utvecklingen över marginalskatterna för låg-, medel-, och höginkomsttagare samt den högsta skattesatsen, sedan 1863.

Figur 4. Marginalskatt efter inkomst - historiskt

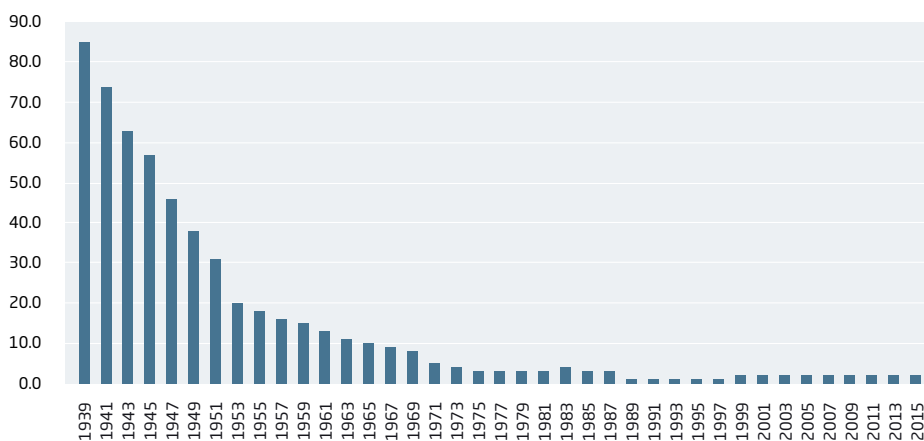

Källa: Du Rietz m fl. 2013 samt Ekonomifakta. Låg inkomst definieras som 67 procent av en genomsnittlig inkomst. Hög inkomst definieras som 167 procent av en genomsnittlig inkomst. Före 1991 beskattades inkomster från arbete och kapital gemensamt men efter 1991 infördes separata skatteregler och skattesatser. 1971 infördes särbeskattning för makar i äktenskap. Alla serier avser inklusive arbetsgivaravgift och egenavgifter.

Vad som sticker ut i Figur 3 är de kraftigt ökande marginalskatterna för alla inkomstgrupper under åren mellan 1950 och 1980. Dessutom står de höga skattesatserna under sjuttio- och åttiotalen ut. Avståndet mellan graferna visar graden av progressivitet i skattesystemet för respektive år. Från femtiotalet och fram till 1990 ökade både progressiviteten och skattesatserna, och sedan 1991 har graden av progressiviteten men framförallt skattesatserna kommit ned från den allra mest extrema nivåerna.

”Hälften kvar” - inte sedan 1938

År 1979 uppgick den högsta marginalskatten på arbetsinkomster till 90 procent och den togs ut på en inkomst som motsvarade två och en halv gånger genomsnittsinkomsten vid den tiden (figur 5). Efter 1979 sänktes visserligen skattesatsen, men allt fler fick betala den högsta skatten. År 1988 räckte det med att ha en inkomst som var sextio procent högre än genomsnittet för att drabbas den högsta marginalskatten (82 procent). Den högsta marginalbeskattningen började alltså drabba allt fler men något mindre hårt. Den högsta marginalskatten har sedan 1995 legat på ca 67 procent, men höjdes till 70 procent 2016 genom utfasningen av jobbskatteavdraget. Idag räcker det med en inkomst som är knappt dubbelt så hög som genomsnittsinkomsten för att träffas av 70 procent i marginalskatt. Värdet av att anstränga sig, utbilda sig och arbeta mer är alltså begränsat vid dessa inkomstnivåer idag. Sannolikt har det stora negativa konsekvenser för just arbete, flit och förkovran.

Figur 5. Skiktgräns för högsta marginalskatt (antal genomsnittsinkomster)

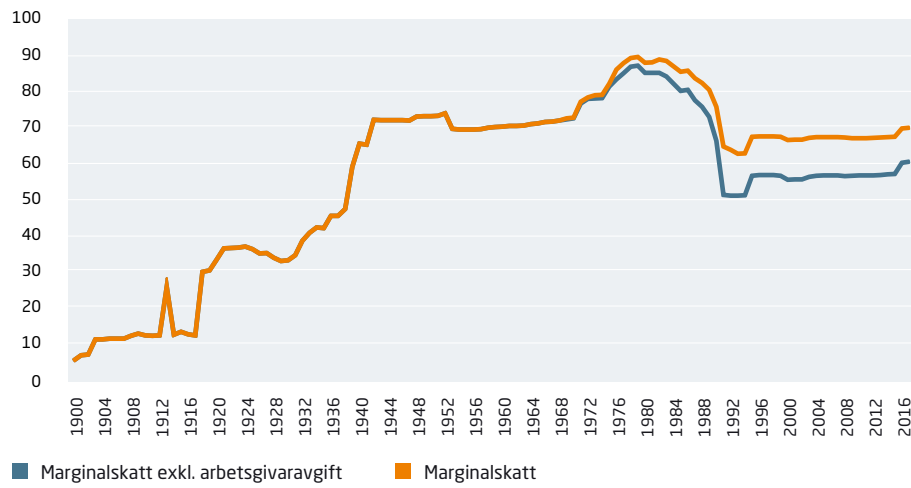
Källa: Ekonomifakta

1961 var marginalskatten på en medelinkomst 41 procent. Efter det steg marginalskatten för gruppen medelinkomsttagare mycket kraftigt fram till 1990 och den stora skattereformen, till nästan 70 procent. Mellan åren 1973 och 1982 var marginalskatten på en medelinkomst 70 procent. År 1988 betalade en låginkomsttagare 64 procent i marginalskatt, och 53 procent 1995.⁴² Inte förrän 2007, genom införandet av jobbskatteavdraget, kom låginkomsttagare och medelinkomsttagare ner under femtio procent i marginalskatt. Principen skatt efter bärkraft framstår som en dålig beskrivning av det svenska inkomstskattesystemet. Höga inkomster har visserligen beskattats mycket högt. Men låga inkomster har också beskattats mycket högt, i princip aldrig lägre än 50 procent marginalskatt under åren mellan 1967 och 2007. Införandet av jobbskatteavdraget 2007 innebar alltså att skatt efter bärkraft blev en rimligare beskrivning av låginkomsttagarnas beskattning.

Principen om hälften kvar har inte gällt i Sverige på nära 80 år. Den högsta marginalskatten var 51 procent (utan arbetsgivaravgifter) 1991–1994 men med införandet av den tillfälliga värnskatten på fem procent höjdes den till 56 procent. Man måste gå tillbaka till 1938, då den högsta marginalskatten var 47 procent, för att hälften kvar ska kunna sägas ha gällt för alla inkomsttagare.

⁴² Ekonomifakta

Figur 6. Högsta marginalskatten i Sverige historiskt

Källa: Ekonomifakta

Humankapital och marginalskatt

Humankapital, alltså landets invånares utbildning, färdigheter och kompetenser, är en central faktor för ekonomisk tillväxt. Detta bygger på att befolkningen är välutbildad och omsätter kunskaper i sina företag och arbeten. Högre utbildningsnivå innebär mer och högre nivå av humankapital. Samtidigt tenderar högre utbildning att medföra högre inkomst. Att beskatta höga inkomster innebär att indirekt beskatta humankapital.

Beskattning av humankapital har påtagliga negativa effekter. Effekterna märks både genom minskade incitament för den enskilde att öka sitt humankapital (utbilda sig ytterligare) och att utnyttja sitt humankapital (arbeta ytterligare timmar samt anstränga sig mer). Progressiv inkomstskatt, med höga marginalskatter, förstärker dessa negativa effekter.⁴³ Särskilt märkbart är effekten av detta i yrkesgrupper där utbildningstiderna är långa. Almega påtalade i en rapport tidigare i år att Sverige skulle kunna ha 2 800 fler läkare än i dag med lägre marginalskatter.⁴⁴ Läkare är ett illustrativt exempel eftersom det är en yrkesgrupp som utför synnerligen samhällsnyttigt arbete: deras utbildning är lång, arbetstiderna är ofta oförutsägbara, och genom detta är alternativkostnaden för arbete hög. Att beskatta ytterligare en timmes arbete av en läkare högt, medan en extra timmes ledighet är skattefri, innebär en förlust av kompetens i centrala samhällsnyttiga verksamheter. Samma samband gäller för andra högutbildade yrkesgrupper; hög inkomstbeskattning verkar därigenom återhållande på samhällsnyttigt arbete och minskar nyttan av utbildningsinvesteringar i Sverige.

Den lägsta utbildningspremien

En återkommande fråga är vad som motiverar elever som gått ut gymnasiet att påbörja högre studier, i stället för att t.ex. arbeta. Möjligheten till högre inkomst och snabbare lönestegring kan vara ett viktigt incitament till utbildning, konstaterar OECD.⁴⁵ I undersökningar bland svenska studenter är det återkommande svaret att ökade karriärmöjligheter är det viktigaste skälet att studera vidare. I den senaste undersökningen från CSN, från 2016, svarade 81 procent av studenterna att man valde att studera vidare för att öka sina chanser att få ett arbete, medan 86 procent svarade att ”det krävs utbildning för det jag vill arbeta med”. Dessa två svar var de vanligaste.⁴⁶ Detta bekräftas också i tidigare forskning, t.ex. Haglund (2008), där möjligheten att få ett bra arbete angavs som skäl att studera vidare av en hög andel av gymnasieelever.⁴⁷

Hur ser då läget ut för högskoleutbildade i Sverige vad gäller avkastningen på att satsa på utbildning?

⁴³ Trostel 1993, Dupor m.fl. 1996, Heckman m.fl. 1998, Alstadsæter 2002, Brys och Torres 2013, Simkovic 2015

⁴⁴ Almega 2017c

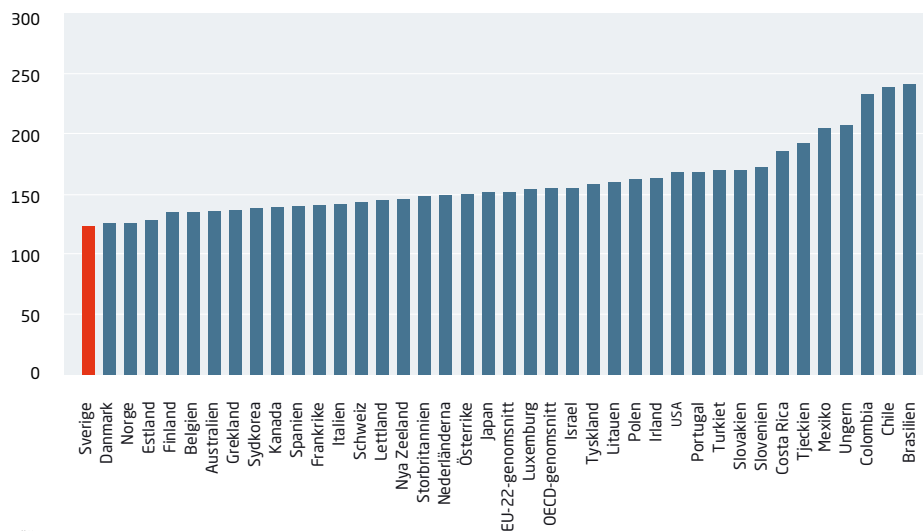
⁴⁵ OECD 2016a, s. 114-115

⁴⁶ CSN 2016, s. 21

⁴⁷ Haglund 2008, s. 13

Sverige har den lägsta utbildningspremien i OECD, mätt som skillnaden i inkomst mellan högskoleutbildade och gymnasieutbildade.⁴⁸ I Sverige är inkomstskillnaden 23 procent, vilket kan jämföras med genomsnittet i OECD på 55 procent, eller länder som Irland (63 procent) och Tjeckien (92 procent). Inkomstskillnaden är bland de lägsta även för personer med respektive utan gymnasieutbildning.⁴⁹ Sverige har legat i bottenskiktet vad gäller utbildningspremie i OECD:s mätningar under en längre tid.

Figur 7. Inkomstpemie för heltidsarbetande (2014)

Källa: OECD 2016a

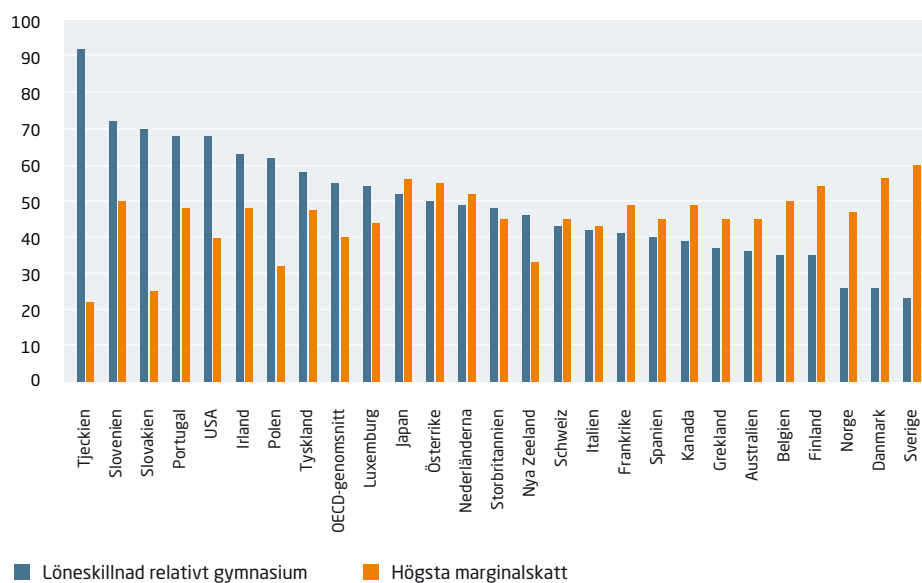
En låg utbildningspremie gör det mindre attraktivt att utbilda sig, eftersom avkastningen är låg. Om det huvudsakliga skälet till att avkastningen är låg är att löneökningar försvinner i skatt på grund av hög marginalskatt, innebär det också att de som vill söka sig till ledande positioner och avancerade forskningsjobb (med höga lönenivåer) kommer att överväga att göra det i andra länder, med lägre inkomstskatt, i högre utsträckning. Det leder i sin tur till att svenska företag får svårare att rekrytera personer med hög utbildning och hög kompetensnivå till avancerade positioner. En sådan utveckling, med vikande kompetensförsörjning till delar av näringslivet som har hög kunskaps- och förädlingsnivå i produktionen, ofta forskningsintensiva företag, leder till att Sveriges konkurrenskraft som kunskapsintensiv ekonomi försvagas. Färre företag kommer att förlägga investeringar, produktion och forskning i Sverige, och välja andra länder i stället. Det leder till färre arbetstillfällen, minskad tillväxt och sämre välförhållanden i Sverige.

Därtill ska också läggas att jämförelserna i figur 7 är före inkomstskatt.⁵⁰ Läggas de höga svenska marginalskatterna till bilden framkommer att utbildningspremien är ännu lägre för många akademikergrupper som betalar statlig inkomstskatt. Figur 8 visar genomsnittsinkomster för respektive lands universitetsutbildade jämfört med gruppen som endast har gymnasieutbildning. Den högra stapeln visar ländernas högsta marginalskatt 2016 (exklusive arbetsgivaravgifter). Sverige har både den lägsta utbildningspremien och den högsta inkomstskattesatsen.

⁴⁸ OECD 2016a, s. 114

⁴⁹ Ibid., s. 115-116

⁵⁰ OECD 2016b, s. 34

Figur 8. Utbildningspremie och marginalskatt i OECD-länder (2016)

Källa: OECD 2016a, KPMG 2017⁵¹

Beskattningsav utbildning och kompetens i OECD-länderna

I en nyligen utgiven rapport har OECD undersökt skattesystems betydelse för investeringar i kompetens och utbildning.⁵²

Den viktigaste avkastningen på högre utbildning att bedöma är höjd lön, konstateras i rapporten – men också att skattesystemets påverkan på investeringar i utbildning och humankapital har ägnats föga uppmärksamhet i utformningen av skattepolitik.⁵³ Skattesystem med progressiv inkomstskatt medför att skatteeffekten på uteblivna inkomster under studietiden är mindre än skatteeffekten på ökade inkomster (marginalskatten). Avkastningen på utbildning och kompetenshöjning som man får genom högre inkomst minskar genom höjd inkomstskatt på ett sätt som inte kompenseras genom att kostnaden för själva utbildningen är låg. Detta kan minska drivkraften att satsa på utbildning.⁵⁴

Studien undersöker också vad det krävs för att en högskolestudent ska gå ”jämnt upp” (*breakeven*) på investeringen i utbildning, sett till kostnader och utebliven inkomst under utbildningstiden (men balanserat för bidrag m.m.). En tydlig effekt som rapporten visar på är att i de fall studenter kommer att tjäna högre inkomster (högre än ”jämnt upp”) efter högskolestudier, och därmed betala högre marginalskatt, leder det till minskade incitament att studera.⁵⁵ Särskilt märks det när progressiviteten i inkomstskatteskalen utmärks av branta ökningarna vid olika skiktgränser. Sådana bör undvikas om man vill uppmuntra individer till utbildning.⁵⁶

⁵¹ All data i referens KPMG 2017 avser år 2016. Se appendix 1 för vilka länder som ingår i genomsnittet för högsta marginalskatt. Dessa motsvarar OECD med ett par undantag, där data saknas.

⁵² OECD 2017a

⁵³ Ibid., s. 32, 34

⁵⁴ Ibid., s. 59

⁵⁵ Ibid., s. 74, 83

⁵⁶ Ibid., s. 86

Vad säger då studien om Sverige och vårt skattesystem? Sverige, liksom Danmark, har en låg kostnad för högre studier, och även en låg skatteeffekt under studietiden – vilken förstärks av att de bidrag och lån som tillhandahålls studenter är skattefria. Den låga direkta kostnaden för studier i kombination med skattefria bidrag och subventionerade lån, innebär att alternativkostnaden för högre studier är låg i länder som Sverige och Danmark. Det medför, enligt OECD, ökade incitament att kvarbli i högskolestudier – med effekten att färre studenter avslutar sina studier, än färre som gör det i tid, lägre examensfrekvens, och mindre målmedvetna studieval.⁵⁷ Många studerar, men skatte- och bidragssystemet uppmuntrar i relativt låg grad till formande av humankapital genom studier som sedan kan ge avkastning i arbetslivet.

Rapporten konstaterar också att den negativa effekt som höga marginalskatter och skarpt progressiv inkomstskatt har på drivkraften att utbilda sig är som störst i länder där *skillnaden* mellan skatteeffekten på utebliven inkomst vid studier och marginalskatteeffekten på inkomster för högutbildade är som *störst*. Det är, som vi har sett, i länder där kostnaden för studier är låg och bidragen under studietiden är höga (och skattefria), och marginalskatterna höga – som i Sverige. Typiskt sett är effekten som störst i de fall där avkastningen på utbildning är högst, alltså för eftertraktade utbildningar som det råder brist på. OECD konstaterar att den negativa effekten av progressiv inkomstskatt är som störst för de investeringar i utbildning som ger högst avkastning. Incitament att utbilda sig kan därför ökas genom sänkta inkomstskatter, klargör rapporten, och effekten av detta skulle märkas mest för utbildningar med hög avkastning, dvs. krävande och eftertraktade utbildningar.⁵⁸

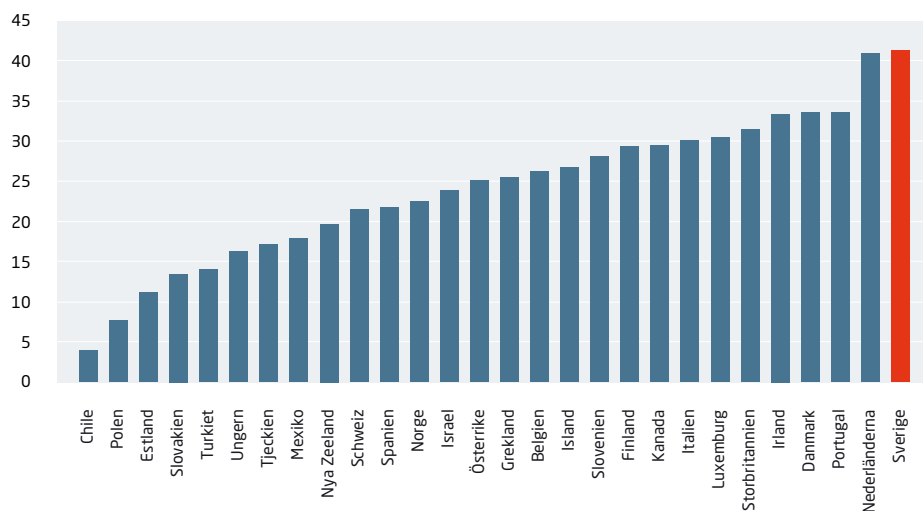
I rapporten jämförs också skatteeffekter för olika typer av utbildning. Figurerna nedan illustrerar genomsnittliga skatteeffekter på utbildning i OECD-länder vid 120 procent av snittlönen (att notera i detta är att ”hög” lön vanligen räknas från 167 procent av snittlönen, se ovan). Figur 9 visar skatteeffekten för någon som företar en fyraårig högskoleutbildning direkt efter gymnasiet, och figur 10 någon som vid 27 års ålder läser en ettårig kurs. Sverige har högst skatt i det första fallet och näst högst (efter Danmark, med 0,3 procentenheter skillnad) i det andra fallet.⁵⁹

⁵⁷ Ibid., s. 78, 134

⁵⁸ Ibid., s. 133

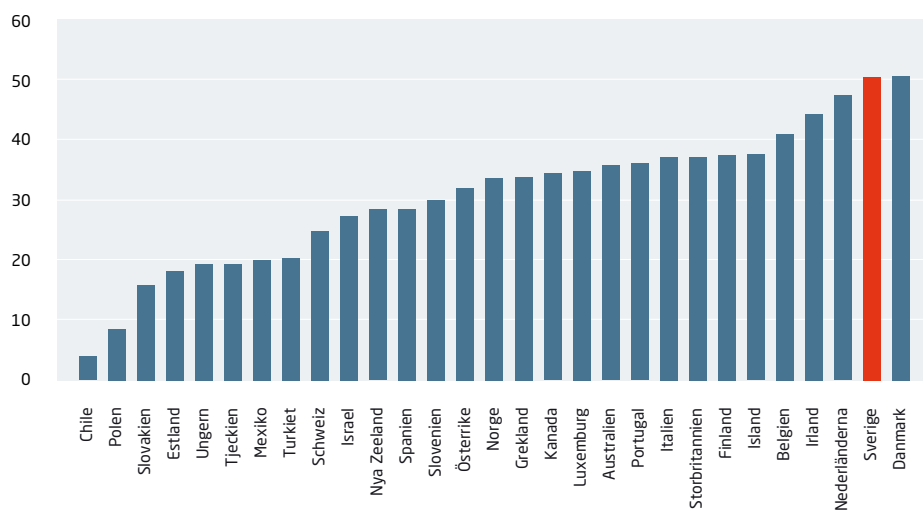
⁵⁹ Ibid., s. 77, 85, 147. Genomsnittlig skatteeffekt beräknas som skillnaden i nuvärde av investeringen i utbildning med respektive utan skatter inräknat. Det ska dock nämnas att en del av OECD:s antaganden inte nödvändigtvis stämmer överens med situationen i alla länder. Skatteberäkningen på grundnivå innefattar till exempel inte arbetsgivaravgift. För ingen av nivåerna antas att studenten tar lån, utan bekostar studierna helt med besparingar. För den ettåriga utbildningen antas att studenten går ner till 25% av sin inkomst under studietiden och inte tar några lån under tiden.

Figur 9. Genomsnittlig skatteeffekt på högre utbildning, grundnivå

Källa: OECD 2017a

Figur 10. Genomsnittlig skatteeffekt på högre utbildning, högre nivå

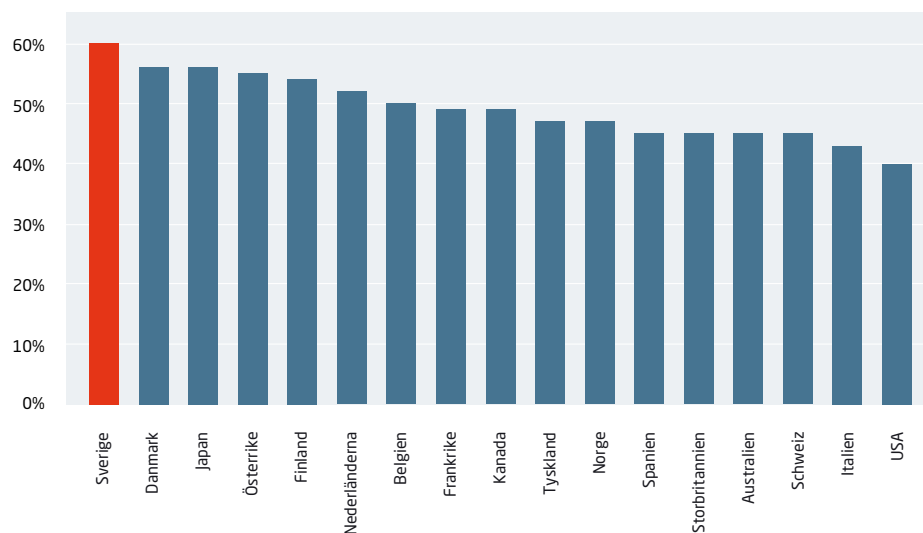

Källa: OECD 2017a

Skatterna och Sveriges internationella konkurrenskraft

Olika länders arbetsmarknader har sannolikt aldrig varit mer sammankopplade med varandra än idag. Den internationella rörlighet som frihandel och globalisering inneburit gör att många människor väljer mellan olika länder när de tar beslut kring var de vill bedriva studier och skaffa jobb. För att sätta de svenska inkomstskatterna i en internationell kontext redovisas i detta avsnitt de högsta marginalskatterna och skiktgränserna för ett urval av relevanta länder.⁶⁰ Urvalet utgörs av OECD-länder som är relevanta att jämföra Sverige med ur ett konkurrenskraftperspektiv.⁶¹ Alla internationella jämförelser av inkomstskatter i denna rapport avser inkomstskatt utan arbetsgivaravgift.⁶²

Figur 11. Högsta marginalskatt i några viktiga konkurrentländer
Högsta skattesats på arbetsinkomster

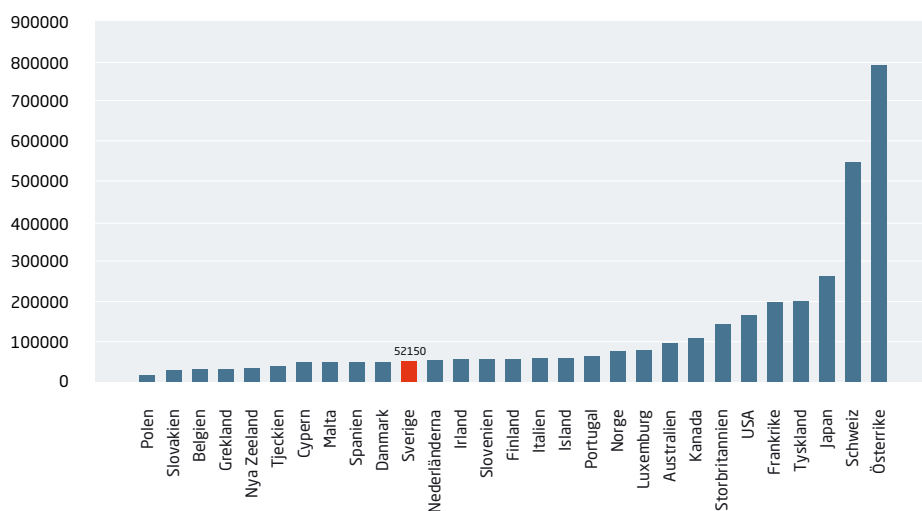
Källa: KPMG 2017 (skiktgränser och skattesatser), OECD 2016c (växelkurser)

Sveriges har den högsta marginalskatten men också en av de lägsta trösklarna för den högsta skatten bland relevanta konkurrentländer. Endast fem länder utöver Sverige har marginalskatter på mer än 50 procent (tabell 1 nedan). De länder som är jämförbara med Sverige i fråga om *både* marginalskattesats *och* skiktgräns är Danmark, Finland och Nederländerna. Av länderna med de allra högsta skattesatserna har alltså Sverige både den lägsta skiktgränsen och den högsta skattesatsen.

⁶⁰ Skiktgränserna är omräknade till SEK och kronans värde 2016 har därmed betydelse för omräkningen. En starkare krona innebär att skiktgränserna i andra länder blir lägre, uttryckta i SEK.

⁶¹ Den fullständiga listan av länder finns i appendix 1.

⁶² Arbetsgivaravgiften har dock också betydelse, och den är förhållandevis hög i Sverige. Mer information om arbetsgivaravgiften finns i Svenskt Näringslivs rapport *Fakta om löner och arbetstider* (senast utgiven maj 2017).

Figur 12. Skiktgränser för högsta skattesats, 2016 (SEK/månad)

Källa: KPMG 2017, OECD 2016c (växelkurser), egna beräkningar

Genomsnittet för den högsta skattesatsen i alla OECD-länder där vi har data är 40 procent. Flera mindre ekonomier har dock väsentligt lägre marginalskatter än genomsnittet. Exempelvis har Estland, Lettland och Litauen alla en platt (proportionell mot inkomsten oberoende av inkomstens storlek) skatt på mellan 15 och 23 procent. Dessa länder får lika stor vikt som Tyskland och USA, om inte genomsnittet viktas för något mått på storleken på ekonomin. När vi tar fram viktade genomsnitt med avseende på befolkning, nominell BNP och köpkraftsjusterad BNP så hamnar genomsnitten för högsta marginalskatt kring 44 procent. Sverige ligger 16 procentenheter ifrån detta genomsnitt.

Tabell 1. Marginalskatt i länder med marginalskatt över 50 procent

Land	Högsta skattesats	Skiktgräns, SEK/månad
Sverige	60%	52 150
Danmark	56%	49 529
Japan	56%	262 000
Österrike	55%	789 000
Finland	54%	57 000
Nederländerna	52%	52 423

Källa: KPMG 2017

Konkurrenskraften i marginalskatterna kan också illustreras i en jämförelse med de länder som vi har störst ekonomist utbyte med (här mätt som varuhandel). En sådan jämförelse finns i Tabell 2. Länderna är rangordnade i fallande ordning utifrån varuhandelns (med Sverige) storlek.

Tabell 2. Högsta marginalskatt i länder med störst varuhandel med Sverige

Land	Högsta skattesats	Skiktgräns, SEK/månad	Varuexport (mdkr)	Varuimport (mdkr)
Tyskland	47%	200 819	126,0	226,9
Norge	47%	77 252	123,9	99,5
USA	40%	166 584	87,2	31,9
Danmark	56%	49 529	83,4	91,8
Finland	54%	57 000	80,8	54,8
Storbritannien	45%	144 504	71,9	62,3
Nederländerna	52%	52 423	64,4	100,5
Belgien	50%	30 054	55,6	57,3
Frankrike	49%	197 310	52,7	49,1
Genomsnitt	49%	108 000	-	-

Källa: KPMG 2017, OECD 2016c (växelkurser), SCB, egna beräkningar

Jämfört med våra viktigaste handelspartners sticker Sveriges marginalskatt ut. Bara Belgien och Danmark har en lägre skiktgräns, men Belgien har hela tio procentenheter lägre marginalskatt. Genomsnittet (oviktade) är 49 procent i högsta marginalskatt respektive 108 000 kr/månad i skiktgräns. Sveriges 60 procent respektive 52 000 kr/månad är väsentligt sämre.

Våra tre största handelspartners (Tyskland, Norge och USA) har alla minst tretton procentenheter lägre marginalskatt och minst 25 000 SEK/månad högre skiktgränser. Hur man än gör jämförelsen kan knappast den svenska marginalskatten anses vara konkurrenskraftig. Sverige är därmed sämst i klassen när det kommer till marginalskatter.

Lönenivåer och marginalskatter internationellt

Eftersom genomsnittet för lönenivåer skiljer sig åt mellan länder är det intressant att se hur skiktgränserna i respektive land förhåller sig till exempelvis den genomsnittliga lönen eller en hög lön i varje land. Den grupp som rapporten handlar om, talanger, har i regel inkomster som ligger över genomsnittet. Därför är det relevant att utgå från en hög lönenivå i respektive land och se hur skiktgränsen förhåller sig till en sådan lön. En hög lön definieras som 67 procent större än respektive lands genomsnittliga lön (d.v.s. 167 procent av genomsnittslönen), ett mått som är ofta använt inom OECD. Lönenivåer skiljer sig åt mellan länder, och länder har dessutom olika prisnivåer. Skillnader i prisnivåer är inte beaktade i beräkningarna nedan.

Tabell 3 anger vilken skattesats som träffar en person med en ”hög” lön i respektive land, under förutsättning att inkomsten når upp till skiktgränsen för den högsta skattesatsen. I de flesta länder räcker inte en inkomst på 67 procent över genomsnittet för att träffas av landets högsta inkomstskatt (då anges ”-”).

Genomsnittet bland dessa OECD-länder är en skiktgräns som är 130 procent större än landets ”höga” inkomstnivå. Sverige ligger här dåligt till med en högsta skiktgräns som är 11 procent lägre än en svensk ”hög” lön. Att en svensk ”hög” lön dessutom ofta är lägre än i många andra länder, till följd av Sveriges relativt sammanpressade lönestruktur, innebär att vi kommer ut ännu sämre i en sådan jämförelse mellan länder.

Tabell 3. Skiktgränser i relation till nationella lönenivåer

Skiktgräns jämfört med ”höga” löner i ett urval av konkurrentländer. Hög lön definieras som 167 procent av genomsnittslönen i respektive land.

Land	Skiktgräns jmf. ”hög” lön	Högsta skatt vid ”hög” lön
Belgien	-51%	50%
Danmark	-32%	56%
Nederländerna	-22%	52%
Sverige	-11%	60%
Norge	-3%	47%
Finland	-1%	54%
Spanien	+35%	-
Italien	+47%	-
Kanada	+135%	-
Storbritannien	+146%	-
USA	+166%	-
Tyskland	+219%	-
Frankrike	+293%	-
Japan	+369%	-
Schweiz	+429%	-
Österrike	+1248%	-
Genomsnitt	+130% (+88% exkl. Österrike)	

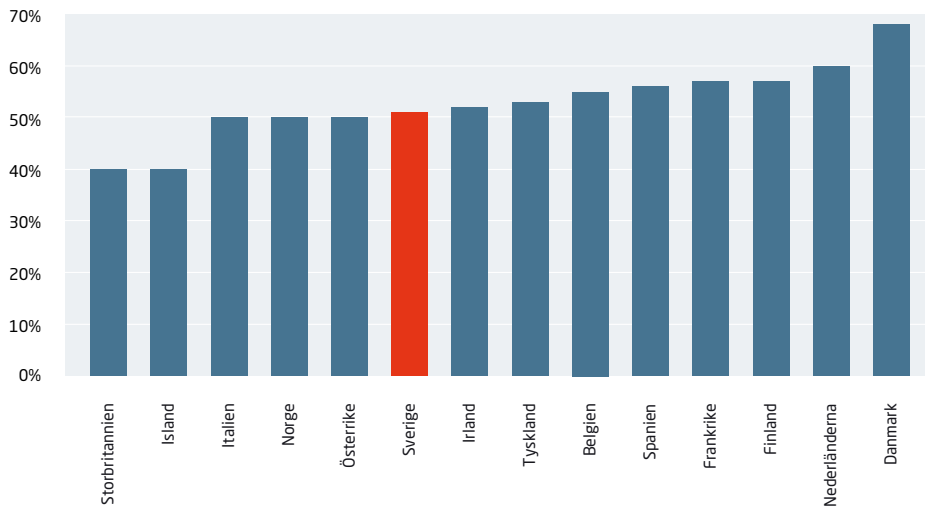
Källa: KPMG 2017. ”-” innebär att en inkomst på 167 % av landets genomsnittslön inte räcker för att betala den högsta marginalskatten. Data saknas för den exakta skattesatsen i dessa inkomstlägen.

Sammanfattningsvis ligger Sverige dåligt till när vi jämför med de internationella genomsnitten för skiktgräns och skattesats. Sveriges 60 procent i marginalskatt inträder vid en lön som motsvarar 89 procent av en ”hög” svensk lön. Det ska jämföras med det internationella genomsnittet på 40–44 procent högsta skattesats vid en lön som är 88-130 procent högre än en ”hög” lön. Om Sverige skulle lägga sig på det internationella genomsnittet för skiktgränsen i relation till inkomst skulle

inkomster över 135 000 kr/månad betala statlig inkomstskatt. Exkluderar vi Österrike skulle vi ändå hamna på 110 000 kr/månad i skiktgräns.

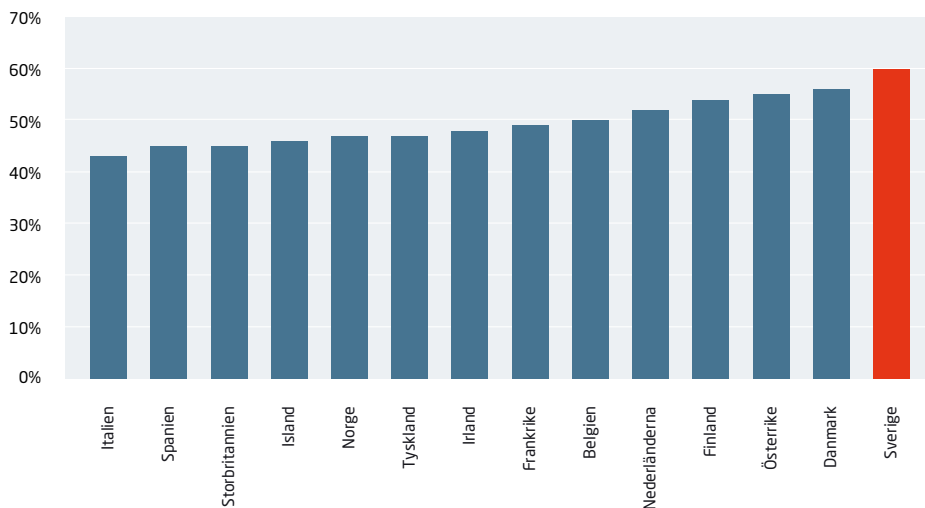
Figurerna 13 och 14 visar hur Sverige har förändrat sin position i listan över högsta marginalskatter (utan arbetsgivaravgifter) sedan 1991. Från ett genomsnittligt utgångsläge på 51 procent 1991 har Sverige sedan dess försämrat sin position och blivit sämst i klassen med 60 procent 2016.⁶³

Figur 13. Ranking av högsta marginalskatter 1991

Källa: KPMG 2017 och OECD 1991

Figur 14. Ranking av högsta marginalskatter 2016

Källa: KPMG 2017

⁶³ OECD 1991; KPMG 2017

Skattenivåer och utländska nyckelmedarbetare

Internationell forskning visar att skatter är en påverkande faktor för individers beslut att migrera.⁶⁴ Forskningen har också uppmärksammat att det har blivit allt vanligare att länder utformar sina skattesystem för att attrahera högkvalificerad utländsk arbetskraft.⁶⁵

2001 infördes en nedsatt skattesats för kvalificerade utländska arbetstagare som arbetar tillfälligt i Sverige, allmänt kallad expertskatt. Kritik framfördes under åren efter införandet mot att undantaget medgavs alltför restriktivt, och att processen var alltför byråkratisk. Med anledning av kritiken ändrades lagen 2012 och en schablonregel infördes, som syftade till att fler personer skulle kunna omfattas av reglementet. Det har dock inte fallit ut på det viset. Svenskt Näringsliv kunde visa i en rapport i september 2016 att inte ens en fjärdedel så många ansökningar som regeringen hade beräknat har bifallits för expertskatt. Expertskatten är ett viktigt verktyg vid rekrytering, särskilt för kunskaps- och teknikintensiva företag, och ett tydligt exempel på hur inkomstskatten påverkar beslut om land att arbeta och, därigenom, företags rekryteringsmöjligheter till kvalificerade positioner.⁶⁶

I Entreprenörskapsutredningen, framlagd hösten 2016, påpekas att de höga svenska marginalskatterna försvårar för nystartade företag att rekrytera specialistkompetens, och att kompetensförsörjningen i helhet över tid kan försämrans på grund av de höga marginalskatternas effekt på minskade incitament till utbildning.⁶⁷ (Utredningen hade dock ej direktiv att föreslå ändringar i skattesystemen.)

Liknande regler finns i flera andra länder, bl.a. sedan 1992 i Danmark, där de har varit betydligt mer framgångsrika. Danska Skatteministeriet redovisade i maj i år statistik om antal personer som beviljats skattelättnad enligt reglerna. 2015 uppgick det till 5 948 personer.⁶⁸ Det kan jämföras med Sverige, där knappt 2 500 personer omfattades av expertskatten ifjol. Regeringen uppger sig dock vara nöjd med reglernas utformning.⁶⁹

Expertskattesystemet visar att våra höga inkomstskatter är ett problem, men expertskattereglerna är inte ändamålsenliga och nivåerna är inte tillräckligt attraktiva. Danmark har ett bättre regelverk och Sveriges regler borde åtminstone likställas med de danska. Det större problemet med marginalskatternas generellt alltför höga nivå kan dock inte alls hanteras genom specialregler och selektiva undantag.

⁶⁴ Simula & Trannoy 2006, Elschner & Schwager 2007

⁶⁵ Protte 2012, s. 35-36

⁶⁶ Lilja 2016

⁶⁷ SOU 2016:72, s. 119

⁶⁸ Skatteministeriet Danmark 2017

⁶⁹ Forsberg 2017

Vem betalar marginals katt?

Är det bara några få välavlönade personer som betalar statlig inkomstskatt i Sverige idag? Ibland kan man få det intrycket av debatten om marginals katter. Det enkla svaret på frågan i rubriken är alldeles för många. År 2018 kommer mer än 1,4 miljoner svenskar att betala statlig inkomstskatt. Det är en ökning med 360 000 personer sedan 2014. År 2018 kommer 36 procent av alla heltidsarbetande i Sverige träffas av statlig inkomstskatt, en ökning från 29 procent 2014.⁷⁰

Tabell 4 anger hur stora andelar som betalade statlig inkomstskatt 2014 respektive kommer att betala statlig inkomstskatt 2018 i ett urval av vanliga yrkesgrupper.⁷¹ Tabellen är sorterad efter vilka yrkesgrupper som kommer att få den största ökningen i andelen som betalar statlig inkomstskatt. I detta urval är det yrkeslärare, gymnasielärare och sjuksköterskor som drabbas mest av de försämrade skiktgränserna.

Tabell 4. Vanliga yrkesgrupper som betalar statlig inkomstskatt 2014, 2018

Yrke	Andel 2014	Andel 2018	Ökning (%)
Lärare i yrkesämnena	16%	32%	103%
Gymnasielärare	17%	35%	101%
Sjuksköterskor	22%	38%	75%
Sjuksköterskor (fortsättning)	27%	45%	67%
Psykologer och psykoterapeuter	38%	57%	50%
Poliser	29%	42%	44%
Chefer inom äldreomsorg	57%	77%	36%
Tandläkare	62%	72%	17%
Chefer inom förskoleverksamhet	78%	90%	16%
Civilingenjörsyrken	71%	80%	13%
Universitets- och högskolelärare	51%	56%	10%

Källa: SCB/FASIT

⁷⁰ SCB/FASIT

⁷¹ Beräkningen för 2018 är gjord med hänsyn tagen till regeringens aviserade begränsning av uppräknings av skiktgränserna till bara KPI istället för KPI+1% eller KPI+2%, som varit fallet tidigare år.

Tabell 5 listar ett antal yrkesgrupper med koppling till teknik, it, matematik och ekonomi, samt läkare. Siffrorna avser budgeteffekterna av att åtgärda dessa försämringar genom att höja skiktgränserna till vad som hade gällt vid normal uppräkningsnivå. Yrkena kräver ofta utbildningar som är mycket populära och de är viktiga för näringslivets kompetensförsörjning, landets konkurrenskraft samt befolkningens liv och hälsa. Tabellen visar höga andelar som betalar statlig inkomstskatt i dessa yrken, både 2014 och 2018. De största ökningarna finns bland ingenjörer, tekniker, fysiker och kemister. Även yrkesgrupper inom IT, matematik och statistik ökar mycket. Detta är yrkesgrupper som ofta har viktiga roller inom kunskapsintensiva företag idag. Konkurrensen om talangerna är ofta hård inom flera av dessa yrken, inte minst de som har en internationell arbetsmarknad. Om inte företag i Sverige kan attrahera dessa personer är risken att de blir frånsprungna eller väljer att flytta dit där möjligheterna till kompetensförsörjning är bättre.

Tabell 5. Yrkesgrupper med högt kunskapsinnehåll och statlig skatt 2014, 2018

Yrke	Andel 2014	Andel 2018	Ökning (%)
Ingenjörer och tekniker	50%	61%	23%
Fysiker och kemister m.fl.	62%	73%	17%
IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl.	68%	77%	14%
Matematiker, aktuarier och statistiker	63%	72%	14%
Civilingenjörsyrken	71%	80%	13%
Inköps-, logistik- och transportchefer	80%	87%	10%
Produktionschefer inom tillverkning	84%	89%	6%
Läkare	83%	87%	5%
Verkställande direktörer m.fl.	85%	89%	5%
IT-chefer	87%	91%	4%
Ekonomi- och finanschefer	90%	94%	4%
Forsknings- och utvecklingschefer	95%	96%	2%

Källa: SCB/FASIT och egna beräkningar.

Skatter och beteendeförändringar - två exempel

I detta avsnitt analyseras inledningsvis de försämringar som har gjorts av skiktgränserna under nuvarande mandatperiod. I nästa del analyseras effekterna av sänka skattesatser. I den sista delen samlas analysen ihop och reformförslaget presenteras. Förslaget syftar till att uppnå en mer rimlig och konkurrenskraftig beskattning. Reformen analyseras med en väletablerad beräkningsmodell och ett konservativt förhållningssätt till forskningen på området.⁷²

Skiktgränserna vid normal uppräknig

Den statliga inkomstskatten har under den nuvarande mandatperioden försämrats genom att skiktgränserna inte har räknats upp enligt de grundprinciper som lades fast vid skattereformen 1990–91. Skiktgränserna räknas normalt upp med KPI plus 2 procentenheter. Tabell 6 visar hur antalet och andelen som betalar statlig inkomstskatt hade utvecklats med normala regler för uppräknig av skiktgränserna. Om uppräknigen av skiktgränserna hade skett med KPI plus två procent varje år 2016-2018 hade andelen heltidsarbetande som betalar statlig skatt nästa år varit ca 32 procent istället för drygt 36 procent.

Tabell 6. Betalar statlig inkomstskatt 2014-2018

Faktisk uppräknig av skiktgränser					
	2014	2015	2016	2017	2018* (KPI+0%)
Antal individer	1 068 000	1 145 000	1 303 000	1 342 000	1 426 000
Andel heltidsarbetande	28,9%	30,5%	34,0%	34,5%	36,3%
Uppräknig enligt normala regler					
		2015	2016	2017	2018* (KPI+0%)
Antal individer		1 145 000	1 245 000	1 246 000	1 249 000
Andel heltidsarbetande		30,5%	32,6%	32,2%	31,9%

Källa: SCB/FASIT. *Prognos för 2018 (FASIT).

⁷² Budgetberäkningar är statiska av försiktighetsskäl. Det är inte orimligt att avstå ifrån att budgetera med effekter som är svåra att mäta. En sådan försiktighetskalkyl innebär dock att man gör ett antagande om helt opåverkade skattebaser. Utifrån nationalekonomisk teori och empiri är detta ett orimligt antagande. Därför är det viktigt att skilja på beräkningar för budgetändamål och beräkningar som syftar till att uppskatta den sanna långsiktiga effekten, vilken behöver inkludera även effekter av hur skattebaser påverkas för att bli korrekt.

Tabell 7 visar vad försämringarna av skiktgränserna fram till 2018 inneburit för skattebetalarna och de offentliga finanserna. Beteendeanalyserna avser effekter på några års sikt. Alla kalkyler är utförda med SCB:s analysverktyg FASIT och den arbetsutbudsmodul som ingår där. Med stöd av modulen kan det beräknas hur skatteförändringar påverkar dels antal arbetande personer resp. arbetade timmar (vilket i modellen kallas arbetsutbud), dels timlöner (vilket i modellen kallas prestation).⁷³

Tabell 7. Budgeteffekter av skiktgränser enligt normal uppräknig 2016–2018

(miljarder kronor)	Statisk analys (a)	Anpassning av arbetsutbud (b)	Anpassning av prestation (c)	Total effekt (a+b+c)
Slutlig skatt	-6,6	1,3	0,5	-5
Arbetsgivaravgifter	0	0,7	0,3	1
Moms	1,0	0,3	0,1	1,4
Budgeteffekt	-5,6	2,3	0,9	-2,4
Självfinansieringsgrad		41%	16%	58%

Källa: SCB/FASIT.

Skatteinbetalningarna skulle minska med drygt 6,6 miljarder kronor brutto. De inkomster som inte beskattas skulle dock delvis användas för konsumtion, vilket skulle innebära ökade momsintäkter på 1 miljarder kronor.⁷⁴ Den statistiska analysen visar på en budgeteffekt på 5,6 miljarder kronor netto.

I nästa steg analyseras de beteendeanpassningar som individer skulle göra som en konsekvens av de nya skattereglerna. Anpassningarna består av två delar; en kvantitativ och kvalitativ. Dels anpassas antalet arbetade timmar (arbetsutbud), dels anpassas den prestation⁷⁵ som timmarna utförs med. Dessa två effekter beräknas och redovisas i kolumn 3 respektive 4. Jämfört med dagens regler där skiktgränserna försämrats, skulle en normal uppräknig leda till ökningsar av både antalet arbetade timmar och av prestationerna, och att skatteintäkterna ökar i båda kolumnerna (se raden "Budgeteffekt"). Kolumn 3 och 4 ger tillsammans hela effekten av beteendeanpassningar.

⁷³ Förändringar i transfereringar till hushållen är små och saknar betydelse för tolkningen av resultaten. Dessa effekter utelämnas därför från tabellerna.

⁷⁴ En skattelättnad innebär ökad disponibelinkomst som konsumeras, åtminstone på sikt, vilket innebär momsintäkter för statskassan. Detta inkorporeras i FASIT-modellens arbetsutbudsmodul. Modellens rent statistiska del räknar dock brutto, dvs. bortser från effekter av förändringar i andra skattebaser såsom konsumtion (momsbasen). För att erhålla ett samlat resultat behöver arbetsutbudsmodulens momseffekt även inkluderas i den statistiska delen, vilket skett i beräkningarna till grund för denna rapport (i detta följer vi Birch Sørensen 2010 samt Flood 2010 och 2016). Momsintäkter beräknas, i enlighet med antagandet i FASIT-modellens arbetsutbudsdel, till 15,8 procent av ökningen i den disponibla inkomsten. Vi räknar självfinansieringsgrader med budgeteffekten *netto* (a) som bas, och självfinansieringsgraden i den statistiska delen blir därmed noll. Självfinansieringsgraderna kan summeras horisontellt i tabellerna. Eventuella avvikelser förklaras av avrundningar.

⁷⁵ Begreppet "prestation" är översättning av den engelskspråkiga forskningslitteraturens "effort", som är centralt i detta forskningsfält. För en utförligare diskussion, se t.ex. Flood 2010.

För att bedöma totaleffekten summeras de tre stegen. Totaleffekten innebär minskade skatteintäkter för staten på 2,4 miljarder kronor. Dessa 2,4 miljarder motsvarar ca 42 procent av den statiskt beräknade budgeteffekten på 5,6 miljarder kronor, och därmed en självfinansieringsgrad för reformen på 58 procent.

Storleken på beteendeanpassningarna

Den mikrosimuleringsmodell som har använts i beräkningarna ovan, FASIT, är baserad på nationalekonomisk empirisk forskning och tillhandahålls av SCB. Modellen används vid beräkningar av budgeteffekter och fördelningsanalyser av bl.a. Finansdepartementet och Riksdagens Utredningstjänst samt ett antal andra myndigheter. Att det är en mikrosimuleringsmodell innebär att data finns på individnivå och att simuleringarna görs på individnivå. En del i FASIT är en modell för att beräkna förändringar i beteenden till följd av olika regelförändringar.⁷⁶ Elasticitet är i detta sammanhang ett mått på hur mycket den underliggande skattebasen förändras när inkomstskatten förändras. Men FASIT-modellen bygger inte sina beräkningar på en elasticitet, utan många individuella elasticiteter. För att kunna jämföra FASIT-modellens resultat med resultat från annan forskning vore en sådan övergripande FASIT-elasticitet användbar. Svenskt Näringsliv har därför analyserat detta och beräknat den (implicita) elasticitet som arbetsutbudsmodellen i FASIT innebär. Resultaten ger en implicit elasticitet på 0,138. Det innebär att om marginalskatten sänks med 10 procent så ökar skattebasen (taxerad inkomst) med 1,38 procent ($0,10 \cdot 0,138$).⁷⁷

Forskning om inkomstskatteförändringar som är gjord på svenska data indikerar att en skattebaselasticitet på 0,2 är ett rimligt antagande om känsligheten i inkomstskattebasen. En skattebaselasticitet på 0,2 är en konservativ bedömning utifrån det intervall av olika estimat som forskning har kommit fram till.⁷⁸ Exempelvis refererar Pirttilä och Selin (2011) forskning på den stora skattereformen 1991 med avseende på inkomstskattebasens elasticitet. Dessa estimat spänner mellan 0,2 och 0,6.⁷⁹ Den implicita elasticiteten på 0,138 från FASIT är således lägre än dessa bedömningar. För att ligga i linje med en konservativ bedömning av forskningen skulle den implicita skattebaselasticiteten behöva vara 45 procent högre. En ny beräkning utifrån tabell 7 som är gjord med en skattebaselasticitet som ger 45 procent större beteendeanpassningar ger följande resultat (tabell 8).

Effekterna av anpassningar i arbetsutbud och prestation ökar till då 4,6 miljarder kronor (budgeteffekt b+c). När momsintäkterna på 1 miljard från den statiska analysen adderas landar budgeteffekten på - 0,9 miljarder kronor. Det ska jämföras med budgeteffekten i (a) på -5,5 miljarder kronor. Reformen får en självfinansieringsgrad på 84 procent ($1 - (0,9/5,5)$).

⁷⁶ För varje individ maximeras en nyttofunktion givet individens egna data, gällande regelverk samt modellens parametrar. Därefter summeras alla individuella förändringar (t.ex. arbetade timmar, timlön, sysselsättningsstatus) för att få totalsiffror.

⁷⁷ Formellt mäter elasticiteten här hur mycket hushållens taxerade inkomst förändras (i procent) av en given procentuell förändring i den marginella utbytesgraden (den marginella utbytesgraden är $1 - \text{marginalskatten}$).

⁷⁸ Se t.ex. Birch Sørensen 2010

⁷⁹ Pirttilä och Selin 2011

Tabell 8. Budgeteffekter av skiktgränser enligt normal uppräknings 2016-2018 (elasticitet 0,2)

(miljarder kronor)	Statisk analys (a)	Anpassning av arbetsutbud (b)	Anpassning av prestation (c)	Total effekt (a+b+c)
Slutlig skatt	-6,6	1,8	0,8	-4,0
Arbetsgivaravgifter	0	1,0	0,4	1,4
Moms	1,0	0,4	0,1	1,6
Budgeteffekt	-5,5	3,3	1,3	-0,9
Självfinansieringsgrad		60%	24%	84%

Källa: SCB/FASIT och egna beräkningar.

Att justera skiktgränserna enligt normala regler innebär att marginalskatten sänks mellan 5 och 20 procentenheter för en relativt begränsad andel av de 1,4 miljoner som betalar statlig inkomstskatt idag. De som inte får en sänkt marginalskatt får dock en sänkt genomsnittlig skatt. Dessa personer får därför inte stärkta incitament på marginalen. De får sänkt skatt, men storleken påverkas inte av om de arbetar mer eftersom de redan ligger över skiktgränsen och ökade inkomster beskattas till samma höga skattesats. Beteendeanpassningarna vid justering av skiktgränserna blir därför mindre jämfört med om skattesatserna sänks, vilket drar ned självfinansieringsgraden. Om man önskar uppnå en högre självfinansieringsgrad måste alltså skattesatserna sänkas.

Hur skulle avskaffad värnskatt inverka?

Slopad värnskatt skulle sänka den högsta marginalskatten från 60 procent till 55 procent. Tabell 9 visar att självfinansieringsgraden ökar påtagligt när skattesatsen sänks jämfört med att bara höja skiktgränserna. Beräkningen är gjord med de skiktgränser som är aviserade av regeringen för 2018, d.v.s. uppräknings endast med KPI. Slopad värnskatt har en självfinansieringsgrad om 123 procent, som till största del beror på att antalet arbetade timmar ökar då drivkrafterna för arbete stärks. Prestationerna (timlöner) ökar också och ger en ytterligare större skattebas, vilket bidrar med 44 procentenheter till självfinansieringsgraden. Av den statistiska budgeteffekten på -4,6 miljarder netto återstår ett överskott för staten på en miljard kronor när beteendeanpassningarna har inkluderats. Det är alltså mer lönsamt för samhället att uppmuntra personer med högre inkomster att arbeta mer än att beskatta dem hårt, enligt denna analys.

Tabell 9. Slopad värnskatt

(miljarder kronor)	Statisk analys (a)	Anpassning av arbetsutbud (b)	Anpassning av prestation (c)	Total effekt (a+b+c)
Slutlig skatt	-5,5	2,1	1,2	-2,1
Arbetsgivaravgifter	0	1,1	0,7	1,8
Moms	0,9	0,3	0,1	1,3
Budgeteffekt	-4,6	3,6	2	1
Självfinansieringsgrad		79%	44%	123%

Källa: SCB/FASIT, egna beräkningar

Med den högre skattebaselasticiteten på 0,2, kan vi uppdatera beräkningen av en slopad värnskatt. Beteendeeffekterna blir då 45 procent större och resultaten redovisas i tabell 10 nedan. Självfinansieringsgraden har nu ökat till 179 procent.

En slopad värnskatt skulle på lite sikt innebära ökade skatteintäkter. Förklaringen är att fler skattebetalare skulle finna det mödan värt att jobba mer, att prestationerna skulle bli bättre i termer av starkare timlöneutveckling och att staten därför efter reformen skulle ha en större bas att beskatta.

I en stor genomgång av de svenska skatterna förordar Birch Sørensen (2010) att värnskatten avskaffas eftersom skatteintäkterna med största sannolikhet skulle öka. Med 0,2 i elasticitet blir självfinansieringsgraden av en slopad värnskatt 187 procent i Birch Sørensens analys. Våra beräkningar ligger därmed i linje med dessa resultat.

Tabell 10. Slopad värnskatt (elasticitet 0,2)

(miljarder kronor)	Statisk analys (a)	Anpassning av arbetsutbud (b)	Anpassning av prestation (c)	Total effekt (a+b+c)
Slutlig skatt	-5,5	3,1	1,8	-0,6
Arbetsgivaravgifter	0	1,6	1,0	2,6
Moms	0,9	0,4	0,2	1,5
Budgeteffekt	-4,6	5,2	3	3,6
Självfinansieringsgrad		114%	64%	179%

Källa: SCB/FASIT samt egna beräkningar

Dessa beräkningsexempel har illustrerat två förbättringar av den statliga inkomstskatten. Förändringarna ger olika effekter på marginal- och genomsnittsskatten, vilket skapar skillnader i storleken på beteendeanpassningarna och därmed olika grad av självfinansiering. Syftet var också att illustrera att det inte räcker med att välja en av metoderna. Det behövs förbättringar av både skattesatserna och av skiktgränserna. I nästa avsnitt presenteras ett reformförslag med detta som utgångspunkt.

Reformera de svenska marginalskatterna

Slopa värnskatten helt

Analyserna ovan visar att den svenska inkomstbeskattningen måste förbättras relativt kraftigt om vi ska kunna bevara Sveriges attraktivitet och konkurrenskraft i den globala kunskapsekonomin. Forskningen samt de beräkningar som presenteras i denna rapport indikerar att en avskaffad värnskatt skulle vara mer än självfinansierande. Det innebär att reformen skulle öka skatteintäkterna relativt kraftigt samtidigt som människor får ökade drivkrafter till ansträngning samt behålla mer av sina löner. Vi menar dock att en sådan reform inte räcker. Efter ett avskaffande av värnskatten skulle Sverige ha världens tredje högsta marginalskatt (55 procent) och den skulle tas ut vid inkomstnivåer långt under genomsnittet i våra konkurrentländer. Även efter en höjning av skiktgränserna enligt normal uppräknings skulle vi fortfarande ha världens högsta marginalskatt.

Utgångspunkten för en reform av den statliga inkomstskatten behöver därför vara att skattesatserna ska sänkas ner mot genomsnittet för jämförbara länder och att skiktgränserna måste justeras upp mot genomsnittet i relevanta konkurrentländer. Allting kanske inte kan klaras av ett enskilt år, men över ett antal år är den reform som vi föreslår i allra högsta grad såväl realistisk som angelägen.

Ur ett finanspolitiskt och bredare perspektiv finns givetvis många önskvärda och nödvändiga reformområden som ska prövas mot varandra i varje statlig budgetprocess. Därmed är ett flerårigt perspektiv nödvändigt för vårt reformförslag. Samtidigt är det angeläget att prioritera de reformer som har störst potential att öka tillväxten, arbetsutbudet och minska snedvridningarna i ekonomin, inte minst av ekonomiska skäl. En väl genomtänkt reform av den statliga inkomstskatten uppfyller dessa kriterier väl.

En vidare utgångspunkt för vårt reformförslag är att det inte är rimligt att beskatta en inkomstökning med mer än 50 procent och att även 50 procent i skatt är för högt. En ytterligare utgångspunkt är att skattereglernas komplexitet ska minska som en konsekvens av reformen. Det är därför inte önskvärt att ha två olika skiktgränser och skattesatser i den statliga inkomstskatten. I utformningen av reformförslaget har en avvägning också gjorts mot statsfinansiella aspekter utifrån en bedömning av vad som kan vara rimligt att genomföra i Sverige på några års sikt. Även om beteendeanpassningarna av allt att döma kommer att vara starkt positiva inträder de sannolikt inte fullt ut samma år som reformen genomförs. Det är dock inte rimligt att analysera offentligfinansiella konsekvenser uteslutande statistiskt. En huvudpoäng med denna rapport är att understryka betydelsen av att ta hänsyn till hur skattebaserna påverkas av skatteförändringar. Därtill är en stram utgiftspolitik viktigast för att upprätthålla grundkravet om sunda offentliga finanser. Bara i andra hand ska andra skatteförändringar kunna prövas. Sveriges hårda beskattning på de flesta områden gör möjligheterna till ytterligare skattefinansiering starkt begränsade, men det är mindre snedvridande med skatt på konsumtion än på inkomster.

Syftet med denna rapport är att analysera problemen som marginalskatterna medför på kompetensförsörjning, humankapital och talangrekrytering samt visa hur marginalskatterna kan reformeras för att möta dessa problem. Finansieringsfrågan är en större finanspolitisk fråga, som omfattar samtliga utgifter och skatter. Att det inte presenteras några mer detaljerade förslag än ovanstående om stram utgiftspolitik och att bara i andra hand pröva skatteförändringar ska dock inte tolkas som att det inte är nödvändigt eller viktigt att föra en ansvarsfull och stram finans- och budgetpolitik.

En halverad statlig inkomstskatt

Vår utgångspunkt är att Sverige behöver närma sig de genomsnittliga nivåerna för skiktgräns och skattesats i våra konkurrentländer för att säkerställa konkurrenskraft och attraktivitet även i framtiden. Reformförslaget innebär att den statliga inkomstskatten får en enda skiktgräns och en skattesats på 10 procent. När det gäller skiktgränser avviker Sverige idag kraftigt från de internationella genomsnitten som har beräknats i rapporten. Beroende på vilket urval av länder som används är genomsnittet mellan 108 000 och 135 000 kr/månad. Vi väljer att utgå från genomsnittet i de länder som Sverige har störst handelsutbyte med, 108 000 kronor i månaden. I ett första steg borde ambitionen vara att halvera skillnaden dit från dagens högsta svenska skiktgräns. Reformförslaget som presenteras och analyseras här innebär därför en halvering av avståndet mellan Sveriges övre skiktgräns och det internationella snittet, vilket innebär en skiktgräns motsvarande 80 000 kr/månaden. En sådan förbättring skulle vara ett kraftfullt steg mot det internationella genomsnittet, även om det inte räcker ända fram. Sverige skulle då ha bättre skiktgränser än Danmark, Finland, Norge och Nederländerna men fortfarande vara sämre än USA, Tyskland och Storbritannien.

För att Sverige ska få en konkurrenskraftig skattesats skulle vår högsta marginalskatt behöva sänkas åtminstone till 44 procent. Med en genomsnittlig kommunalskatt på 32 procent skulle den statliga delen av inkomstskatten i så fall behöva begränsas till 12 procent. Dock är det oviktade genomsnittet 40 procent till följd av att många mindre länder, varav flera i Sveriges närhet, har mycket låga högsta skattesatser. För att även ta hänsyn till detta är en rimlig avvägning med utgångspunkt i de internationella skattesatserna att halvera den svenska skattesatsen från 20 till 10 procent. Därmed skulle den högsta svenska marginalskatten hamna på 42 procent, om jobbskatteavdragets avtrappning samtidigt slopas.⁸⁰ Effektberäkningarna som redovisas i tabell 11 och 12 nedan avser förändringarna i den statliga inkomstskatten. Syftet är att isolera effektberäkningarna till reformförslaget som rör den statliga inkomstskatten.

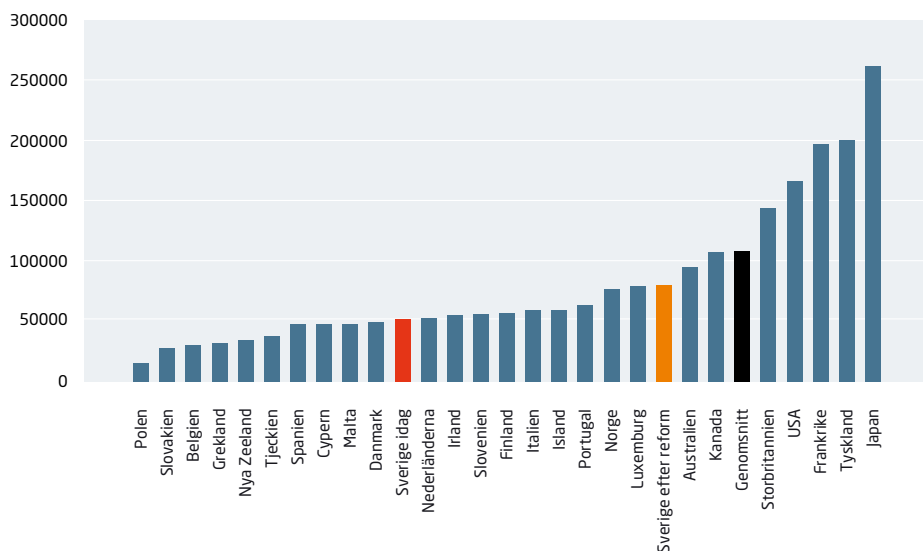
Sammanfattningsvis innebär reformförslaget stärkt internationell konkurrenskraft genom att statlig inkomstskatt tas ut på beskattningsbara inkomster som överstiger 80 000 kronor per månad med en skattesats på 10 procent. I figur 15⁸¹ och 16 nedan

⁸⁰ Jobbskatteavdragets avtrappning träder in vid inkomster på 50 000 kr per månad. Skulle avtrappningen inte avskaffas i samband med att reformförslaget genomfördes skulle Sveriges högsta marginalskatt bli 45 procent.

⁸¹ Lettland, Estland, Rumänien, Ungern, Litauen och Bulgarien har proportionerlig ("platt") skatt och har därför inga staplar i figuren.

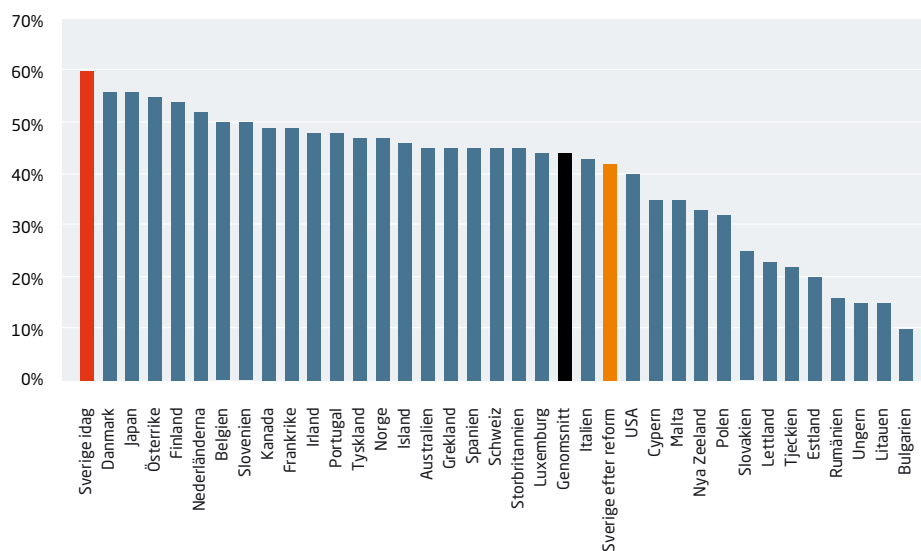
redovisas hur Sverige skulle stå sig i en internationell ranking efter att reformen genomförts. I det efterföljande avsnittet redovisas beräkningar av de samhälls-ekonomiska och statsfinansiella effekterna av reformförslaget.

Figur 15. Skiktgränser före och efter reform

Källa: KPMG och egna beräkningar

Figur 16. Högsta marginalskatter före och efter reform

Källa: OECD och egna beräkningar

Sveriges högsta marginalskatt blir efter reformen 42 procent vid en genomsnittlig kommunalskatt (32 procent) och en statlig inkomstskatt på 10 procent. Jobbskatteavdragets avtrappning slopas. Om jobbskatteavdragets avtrappning bibehålls blir den högsta svenska marginalskatten 45 procent.

Som framgår av tabell 11 nedan är effekterna av reformen på arbetade timmar och timlöner kraftiga. Den största effekten uppstår när antalet arbetade timmar i hela ekonomin ökar med 110 miljoner, vilket motsvarar 1,25 procent. Detta kanske inte låter dramatiskt, men effekten är relativt stor om man beaktar att hela effekten drivs av en relativt befolkningen begränsad grupp. Effekten av reformen på antalet arbetade timmar kan också uttryckas i antal helårsarbetskrafter (1800 timmar/år). Effekten är då 64 000 fler helårsarbetskrafter. Effekten på arbetslöshet och sysselsättningsgrad är små eftersom förändringarna av arbetstid och prestation framförallt sker hos personer som redan arbetar.

BNP-effekten som beräknas i FASIT-modellen är en ökning med ca 1,2 procent på några års sikt.⁸² I ett längre tidsperspektiv ska effekterna av reformförslaget också bedömas utifrån dess positiva effekter på hela ekonomins produktivitet, Sveriges attraktivitet i omvärlden, investeringarnas innovationsgrad, hälsa, och andra nyttigheter. Exempelvis bör vi förvänta oss positiva effekter på humankapitalet bland stora grupper av inkomsttagare, genom att studieval och studieprestationer förändras över lång tid, och att dessa blir mer fokuserade och ekonomiskt givande. Det är också rimligt att förvänta sig positiva effekter på produktionstekniker, vilket kan göra arbetsinsatser än mer produktiva. Ett exempel skulle kunna vara att utvecklingen inom automatisering går snabbare tack vare reformen. I nästa steg när bättre teknik används i företagets produktionsprocesser medför den att personalen kan specialisera sig på de moment som robotar och maskiner inte kan utföra lika bra. På lång sikt innebär ökad specialisering högre produktivitet. Ett annat exempel är att läkare och sjuksköterskor skulle arbeta mer med att behandla patienter och i mindre utsträckning ta ut t.ex. övertidsersättning i form av ledighet. Detta leder till positiva effekter på befolkningens hälsa på lång sikt, samt rimligen på sjukfrånvaro, vårdköer och kostnader inom vård och kostnader för sjukskrivningar. Sådana effekter fångas inte i BNP-måttet som rapporteras i modellen.

Tabell 11. Reformförslag

(miljarder kronor)	Statisk analys (a)	Anpassning av arbetsutbud (b)	Anpassning av prestation (c)	Total effekt (a+b+c)
Slutlig skatt	-58,1	12,1	4,4	-41,6
Arbetsgivaravgifter	0,0	9,4	3,5	12,9
Moms	9,2	3,6	1,2	14,0
Budgeteffekt	-49	25,5	9,1	-14,7
Självfinansieringsgrad		52%	19%	70%

Källa: SCB/FASIT

⁸² SCB/FASIT

När vi använder oss av antagandet om en skattebaselasticitet på 0,2 från forskningen och uppdaterar beräkningarna blir effekterna på arbetade timmar och prestationer ännu större. Tabell 12 nedan visar hur skatteintäkter och skattebaser påverkas av reformförslaget.

Tabell 12. Reformförslag (elasticitet 0,2)

(miljarder kronor)	Statisk analys (a)	Anpassning av arbetsutbud (b)	Anpassning av prestation (c)	Total effekt (a+b+c)
Slutlig skatt	-58,1	17,5	6,4	-34,2
Arbetsgivaravgifter	0,0	13,6	5,1	18,7
Moms	9,2	5,3	1,7	16,1
Budgeteffekt	-49	36,9	13,2	1,2
Självfinansieringsgrad		75%	27%	102%

Källa: SCB/FASIT och egna beräkningar.

Reformförslaget blir med en antagen elasticitet på 0,2 mer än ett hundra procent självfinansierande. Det innebär att skatteintäkterna på några års sikt ökar mer än det initiala skattebortfallet för staten. Det finns få skattereformer i denna storleksordning som har en så hög självfinansieringsgrad. Självfinansieringsgraden i vårt reformförslag jämförs i tabell 15 nedan med andra skattereformer. Tabellen redovisar hur olika forskare och myndigheter har bedömt olika skattereformers självfinansieringsgrad.⁸³

Tabell 15. Olika skattereformers självfinansieringsgrad

Källa	Reform	Självfinansieringsgrad
Flood (2010) ⁸⁴	Jobbskatteavdraget (JSA) steg 1-4	33%
	Avtrappning av JSA ⁸⁵	-137%
	Höjda skiktgränser statlig skatt ⁸⁶	78%
Flood (2016) ⁸⁷	Befintlig avtrappning av JSA ⁸⁸	-122%
Finansdepartementet ⁸⁹	JSA steg 1-3 samt höjda skiktgränser	40-50%
Birch Sørensen ⁹⁰	Slopade värnskatt	94-187%

⁸³ Negativ självfinansieringsgrad innebär att avtrappning av jobbskatteavdraget enligt dessa beräkningar minskar de totala skatteintäkterna. Ett slopande av avtrappningen skulle därmed innebära ökade skatteintäkter i motsvarande grad.

⁸⁴ Flood 2010

⁸⁵ Avtrappning med 2,5 procent från och med inkomster på 40 000 kr/månad i 2010 års löneläge.

⁸⁶ Höjning av nedre skiktgränsen med ca 7500 kr/månad och övre med ca 16 000 kr/månad. Beräkningen avser år 2010.

⁸⁷ Flood 2016

⁸⁸ Dagens avtrappning av JSA: 3 procent från och med inkomster på ca 50 000 kr/månad.

⁸⁹ Proposition 2009/10:1

⁹⁰ Birch Sørensen 2010. Med 0,1 i skattebaselasticitet blir självfinansieringsgraden 94 procent. Med 0,2 blir den 187 procent.

Att stora förändringar av den statliga inkomstskatten kan vara helt självfinansierande beror på att skattesatserna idag är så höga, vilket medför att snedvridningarna av människors val mellan fritid och arbete blir mycket stora. Produktiva människor väljer därför att inte arbeta lika mycket eller lika hårt som de skulle kunna, då skatterna åter upp det mesta av en ökad inkomst.

När marginalskatterna sänks minskar dessa snedvridningar då arbetade timmar och produktiviteten ökar, vilket medför växande skattebaser. Därmed kan staten beskatta en större ekonomisk kaka efter reformen vilket leder till att reformen inte minskar skattebetalningarna på sikt. Forskning har pekat ut den statliga inkomstskatten och särskilt värnskatten som de mest skadliga skatterna i Sverige.

Med reformförslaget som har presenterats här ökar drivkrafterna att arbeta, utbilda sig och använda sig av sin utbildning kraftigt. Därmed ökar också företagens möjligheter att rekrytera och behålla personal som är viktig för verksamheten. Att reformen dessutom skapar sin egen finansiering på några års sikt innebär att både skattebetalarna och det offentliga kan vinna på att reformera den statliga inkomstskatten.

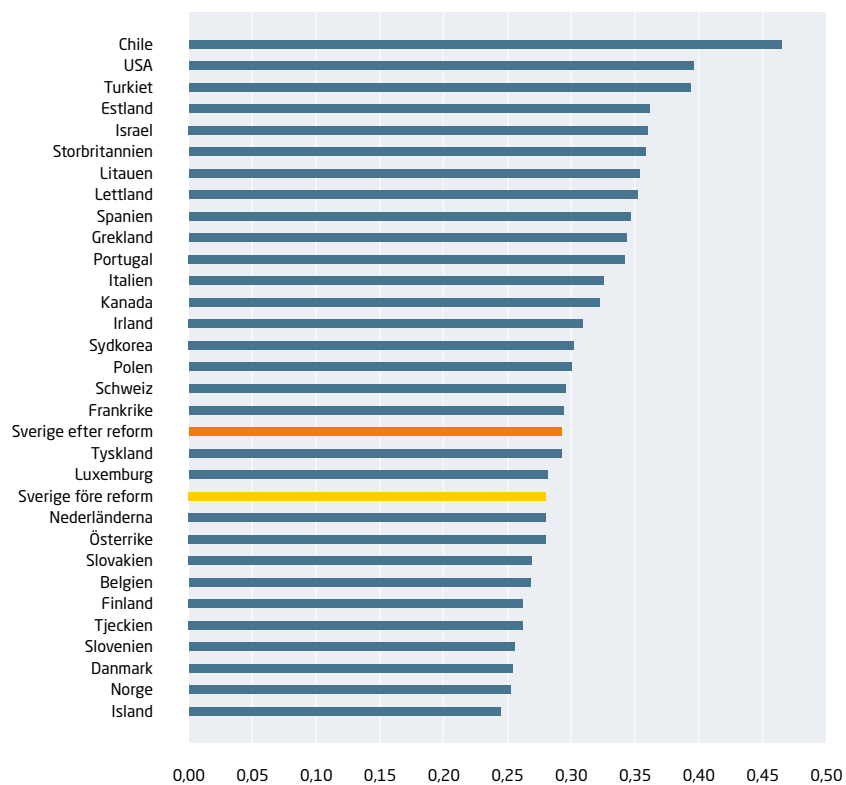
Små fördelningseffekter

Sverige har en jämnare inkomstfördelning än de flesta länder och reformförslaget påverkar inte fördelningen särdeles mycket. De grupper som har högre inkomster betalar överlägset mest skatt, både före och efter reformen. Den tiondel av befolkningen som har högst disponibel inkomst betalar mer än trettio procent av alla skatter.

GINI-koefficienten är ett mått på inkomstfördelningen. Ju högre värde, desto ojämnare är inkomsterna fördelade. När koefficienten är 1 finns alla inkomster hos en enda person och när koefficienten är 0 har alla individer exakt samma inkomst.

Reformförslaget ökar disponibelinkomster samt arbetstider och timlöner hos dem som påverkas. Båda dessa effekter bidrar till att inkomstfördelningen i Sverige förändras något. FASIT beräknar GINI-koefficienter som avser före och efter reformen. GINI-koefficienten går från 0,281 till 0,294, vilket innebär en ökning med 4,6 procent. Den senaste heltäckande internationella statistiken för GINI-koefficienten från OECD avser dock år 2013, vilket innebär att den inte kan jämföras rakt av med de siffror som FASIT beräknar för Sverige 2018. Vi har därför beräknat vilken GINI-koefficient Sverige skulle ha 2013 om den GINI-koefficient som beräknas av OECD för 2013 ökar med 4,6 procent, motsvarande effekten av reformförslaget (figur 17). Sverige skulle då haft en GINI-koefficient på 0,292 och passera Tyskland och Luxemburg i den internationella rankingen.

Figur 17. GINI-koefficienter, internationell jämförelse

Källa: OECD 2017b. "Sverige efter reform" motsvarar "Sverige före reform" ökat med 4,6 procent.

Källförteckning

Forskningslitteratur

Alstadsæter, Annette (2002), "Does the Tax System Encourage Too Much Education?", *Public Finance Analysis*, vol. 59, nr. 1, 2002/2003, s. 27-48

Brys, Bert och Torres, Carolina (2013), "Effective Personal Tax Rates on Marginal Skills Investments in OECD Countries: A New Methodology", *OECD Taxation Working Papers*, nr. 16, OECD, augusti 2013

Du Rietz, Gunnar m fl. (2013), *Swedish Labor Income Taxation (1862-2013)*, IFN Working Paper No. 977

Dupor, Bill m.fl. (1996), "Some Effects of Taxes on Schooling and Training", *American Economic Review*, vol. 86, nr. 2, maj 1996, s. 340-346

Elschner, Christina och Schwager, Robert (2007), "A Simulation Method to Measure the Effective Tax Rate on Highly Skilled Labor", *Public Finance Analysis*, vol. 63, nr. 4, december 2007, s. 563-582

Haglund, Lars (2008), *Studera nu, senare eller aldrig?*, Karlstad University studies 2008:18

Heckman, James J. m.fl. (1998), "Tax Policy and Human-Capital Formation", *American Economic Review*, vol. 88, nr. 2, maj 1998, s. 293-297

Henrekson, Magnus (2015), *Kapitalägare då och nu – förmögenheter, beskattning och samhällets syn*, IFN Policy Paper 70

Lange, Thomas (2009), "Public Funding of Higher Education when Students and Skilled Workers are Mobile", *Public Finance Analysis*, vol. 65, nr. 2, juni 2009, s. 178-199

Protte, Benjamin (2012), *Taxation and Welfare Policy in Globalizing Economies*, Universität Mannheim

Simkovic, Michael (2015), "The Knowledge Tax", *University of Chicago Law Review*, vol. 82, nr. 4, 2015, s. 1981-2043

Simula, Laurent och Trannoy, Alain (2006), "Optimal Linear Income Tax when Agents Vote with their Feet", *Public Finance Analysis*, vol. 62, nr. 3, september 2006, s. 393-415

Trostel, Philip A. (1993), "The Effect of Taxation on Human Capital", *Journal of Political Economy*, vol. 101, nr. 2, april 1993, s. 327-350

Wildasin, David E. (2000), "Labor-Market Integration, Investment in Risky Human Capital, and Fiscal Competition", *American Economic Review*, vol. 90, nr. 1, mars 2000, s. 73-95

Rapporter

- Almega (2017a), Konjunkturrapport. *Ökat tjänsteinnehåll i Sveriges export*, 9 maj 2017
- Almega (2017c), *Marginalskatter och Sveriges konkurrenskraft*, februari 2017
- Birch Sørensen, Peter (2010), *Swedish Tax Policy: Recent Trends and Future Challenges*, ESO 2010:4
- Bornefalk, Anders m.fl. (2016), *Ett utmanat Sverige. Startrapport*, Svenskt Näringsliv, november 2016
- CSN (2016), *Studerandes sociala och ekonomiska situation 2015*
- EU-kommissionen (2016), *Quality of Life in European Cities 2015*, Flash Eurobarometer 419, januari 2016
- Flood, Lennart (2010), *En skattepolitik för både innan- och utanförskapet*, SNS, augusti 2010
- Flood, Lennart (2016), *Effekter av ökad beskattning av arbetsinkomster*, rapport 2016/4, Finanspolitiska rådet
- Jakobsson, Ulf (2016), *Företagsklimatet – nu än viktigare*, Svenskt Näringsliv, januari 2016
- Karlson, Nils m.fl. (2017), *Kompetenspusslet*, Ratio
- Karlsson, Patrik (2016), *Rekryteringsenkäten 2016*, Svenskt Näringsliv, mars 2016
- Lilja, Anders (2016), *Utländsk spetskompetens – en nyckelfråga för Sverige*, Svenskt Näringsliv, september 2016
- OECD (1991), *Taxing Wages*
- OECD (2016a), *Education at a Glance 2016*
- OECD (2016b), *Education at a Glance 2016: Annex 3 – Sources, methods and technical notes*
- OECD (2017a), *Taxation and Skills*, OECD Tax Policy Studies no. 24
- OECD (2017c), *Skills Outlook 2017: Skills and Global Value Chains*
- Oxford Research (2009), *Är Sverige attraktivt?*, juni 2009
- Oxford Research (2014), *1 000 internationella röster om Stockholm*, juni 2014
- Park, Zaneta (2017), *Moving places: Destinations and earnings of international graduates*, New Zealand Ministry of Education, januari 2017
- Sanandaji, Nima och Wallen, Fabian (2012), *Kampen om talangerna*, Svenskt Näringsliv, april 2012

Sanandaji, Nima och Wallen, Fabian (2013), *Sverige – ett lockande land för talanger?*, Svenskt Näringsliv, februari 2013

Svenska institutet (2014), *Bilder av Sverige*, oktober 2014

Svenskar i Världen (2015a), *Svenskar i världens enkät*

Svenskar i Världen (2015b), *Kartläggning av utlandssvenskar*

Nyhetsartiklar

Almega (2017b), *Kompetensbrist inom tjänstesektorn riskerar att dämpa BNP-tillväxten*, pressmeddelande 9 maj 2017. <http://www.mynewsdesk.com/se/almega/pressreleases/kompetensbrist-inom-tjaenstesektorn-riskerar-att-daempa-bnp-tillvaexten-1957285>, hämtad 2017-06-05

Bergling, Mikael (2016), "Akut brist på it-experter", *Handelskammartidningen STHLM* 4/2016

Ericsson, Anders och Sundin, Mathias (2017), "Spetsträning kan göra alla elever till experter", *Svenska Dagbladet* 23 mars 2017

Forsberg, Birgitta (2017), "'Expertskatten är väl avvägd'", *Dagens Nyheter* 15 maj 2017

Gerlofson, Maria (2017), "Med grit kan du nå högre höjder än personer med större talang", *Svenska Dagbladet*, 9 april 2017

Holmqvist, Anette (2017), "Bildt: 'Det har spridits bekymmersamma bilder av Sverige'", *Aftonbladet*, 18 januari 2017. <http://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/7zRpK/bildt-det-har-spridits-bekymmersamma-bilder-av-sverige>, hämtad 2017-06-05

Juhlin, Johan (2016), "M kritiserar Löfven om Kaplan", *SVT nyheter*, 15 april 2016. <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/m-kritiserar-lofven-om-kaplan>, hämtad 2017-06-05

Kakuchi, Suvendrini (2017), "Push for foreign student to stay on to work in Japan", *University World News*, 17 mars 2017

Lundsgård, Johanna (2017), "Att vara geni är inte magi", *Dagens Industri Weekend*, 3 mars 2017

Marsh, Natalie (2017a), "China sees 11% growth of international student enrolments", *The PIE News*, 28 mars 2017

Marsh, Natalie (2017b), "Successful int'l strategies link education, industry and government", *The PIE News*, 3 april 2017

Quast, Lisa (2017), "Why Grit Is More Important Than IQ When You're Trying To Become Successful", *Forbes*, 6 mars 2017. <https://www.forbes.com/sites/lisaquast/2017/03/06/why-grit-is-more-important-than-iq-when-youre-trying-to-become-successful/>, hämtad 2017-06-05

Sharma, Yojana (2017), "China Steps Up Efforts to Lure Academic Talent From Overseas", *University World News*, 29 mars 2017

Smith, Beckie (2016a), "China launches One Belt, One Road scholarships", *The PIE News*, 19 september 2016

Smith, Beckie (2016b), "China releases outward facing international education strategy to 2020", *The PIE News*, 19 augusti 2016

The PIE Review (2017), "What happened where?", *The PIE Review* 13/2017

Internetkällor

ICEF Monitor (2016), *France aims to counter slowing international enrolment growth*, 23 mars 2016. <http://monitor.icef.com/2016/03/france-aims-to-counter-slowing-international-enrolment-growth/>, hämtad 2017-06-05

ICEF Monitor (2017a), *Measuring up: Global market share and national targets in international education*, 5 april 2017. <http://monitor.icef.com/2017/04/measuring-global-market-share-national-targets-international-education/>, hämtad 2017-06-05

ICEF Monitor (2017b), *Growth in France but market share still slipping*, 24 januari 2017. <http://monitor.icef.com/2017/01/growth-france-market-share-still-slipping/>, hämtad 2017-06-05

ICEF Monitor (2017c), *Japan's enrolment growth picking up steam*, 25 april 2017. <http://monitor.icef.com/2017/04/japans-enrolment-growth-picking-steam/>, hämtad 2017-06-05

Institute for Management Development (2016), *IMD World Talent Report 2016*, november 2016

Jansson, Daniel Alexander (2016), *Naturen bäst, skatterna sämst när utlandssvenskarna tycker till om Sverige*, SOM-institutet/Göteborgs universitet, 2 mars 2016. http://som.gu.se/aktuellt/Nyheter/Nyheter_detalj/naturen-bast--skatterna-samst-nar-utlandssvenskarna-tycker-till-om-sverige.cid1360582, hämtad 2017-06-05

KPMG (2017), *Individual income tax rates table*. <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/individual-income-tax-rates-table.html>, hämtad 2017-06-05

OECD (2016c), *OECD Data: Exchange rates*. <https://data.oecd.org/conversion/exchange-rates.htm>, hämtad 2017-06-05

OECD (2017b), *OECD Data: Income inequality (indicator)*. <https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm>, hämtad 2017-06-05

Skatteministeriet Danmark (2017), *Bruttoskatteordningen for forskere og nøglemedarbejdere – fakta og statistik*, 23 maj 2017. <http://www.skm.dk/skattetal/statistik/generel-skattestatistik/bruttoskatteordningen-for-forskere-og-noeglemedarbejdere-fakta-og-statistik>, hämtad 2017-06-05

Strack m.fl. (2014), "Decoding Global Talent", Boston Consulting Group, oktober 2014. https://www.bcgperspectives.com/content/articles/human_resources_leadership_decoding_global_talent/#chapter1, hämtad 2017-06-05

Offentligt tryck

Pirttilä, J och H Selin (2011), *Skattepolitik och sysselsättning: Hur väl fungerar det svenska systemet?*, bilaga 12 till Långtidsutredningen 2011

Proposition 2009/10:1

SOU 2016:72

Appendix 1

Länder som ingår i beräkningarna av internationella genomsnitt för skiktgräns respektive skattesats.

Australien
Belgien
Bulgarien
Cypern
Danmark
Estland
Finland
Frankrike
Grekland
Irland
Island
Italien
Japan
Kanada
Lettland
Litauen
Luxemburg
Malta
Nederländerna
Norge
Nya Zeeland
Polen
Portugal
Rumänien
Schweiz
Slovakien
Slovenien
Spanien
Storbritannien
Sverige
Tjeckien
Tyskland
Ungern
USA
Österrike

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm

Telefon 08-553 430 00